

NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN.

Behoorende bij de ontwerpen van wet tot vaststelling van de
Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1938.

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Rijks-
begrooting heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke
Nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën over te
leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot
welke 's Rijks financieele toestand den ondergeteekende, in
verband met de ramingen voor het dienstjaar 1938, aanleiding
geeft.

Vooraf moge de aandacht gevraagd worden voor de cijfers
van de dienstjaren 1934, 1935, 1936 en het loopende jaar 1937,
voor zoover deze bekend zijn.

De definitieve cijfers, opgenomen in de Rijksrekening voor het

DIENSTJAAR 1934

zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f	637 103 095,68
Middelen		608 865 672,58 ⁵
Nadeelig saldo	f	38 237 423,09 ⁵

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f	1 021 070 207,27 ⁵
Middelen		94 972 557,91 ⁵
Nadeelig saldo	f	926 097 649,36

De cijfers, opgenomen in de ingevolge artikel 86, 2de lid, der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, n°. 259) samengestelde en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van het

DIENTSTJAAR 1935

zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 687 279 579,08 ¹⁾
Middelen	614 371 997,07 ²⁾
Nadeelig saldo	f 72 907 582,00 ³⁾

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 124 860 867,97 ³⁾
Middelen	55 468 209,99
Nadeelig saldo	f 69 392 657,98 ³⁾

In de vorige Nota werden de *gewone* uitgaven op f 675 879 792,87, de *gewone* middelen op f 605 989 928,49 geraamd. Indien de correctie, bedoeld in noot 1 en 2 op pag. 3 dier Nota, voor zooveel deze de ontvangsten en uitgaven, voortvloeiende uit de extra-heffingen der Crisis-Uitvoerwet 1931 (*Staatsblad* n°. 553), betreft, *niet* was toegepast, zouden deze cijfers respectievelijk f 688 320 397,97 en f 614 082 352,95 hebben bedragen.

De uitgaven blijken derhalve thans f 1 040 818,89 lager, de ontvangsten f 289 644,12³⁾ hooger te zijn.

Het nadeelig saldo op den *Kapitaaldienst* werd in de vorige Nota gesteld op f 80 642 901,29. Thans blijkt dit te zijn f 69 392 657,98³⁾, derhalve f 11 250 243,30³⁾ lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot een bedrag van f 10 010 085,86³⁾ en hoogere middelen ad f 1 240 207,44. Wat de uitgaven betreft is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benoodigd bedrag wegens voorschot aan het Werkloosheidssubsidiefonds ter verstreking van renteloze voorschotten aan gemeenten en wegens verstreking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds.

DIENTSTJAAR 1936.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomsten op:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 654 784 650,22
Middelen	618 081 728,—
Nadeelig saldo	f 36 702 922,22

¹⁾ Inbegrepen f 12 538 135,20 wegens uitgaven, welke gedeelt worden door de extra-heffingen ingevolge artikel 3 der „Crisisuitvoerwet 1931“, *Staatsblad* n°. 553.

²⁾ Inbegrepen f 8 189 954,56 wegens extra-heffingen ingevolge artikel 3 der „Crisisuitvoerwet 1931“, *Staatsblad* n°. 553.

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 120 202 783,83 ⁵
Middelen	87 725 287,—
Nadeelig saldo	f 32 477 496,83 ⁵

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 707 272 684 en aan gewone middelen f 598 818 638. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 108 454 046.

Middelen gewonnen dienst 1936.

De aanvankelijke raming der middelen werd vastgesteld op f 598 818 638,—

Gelijk op pag. 10 en 11 van de Millioenennota voor 1937 werd medegedeeld, zijn tot dekking van het tekort over 1936, voor zoveel de ontvangsten betreft, effectief geworden:

<i>a.</i> hogere middelen, verband houdende met maatregelen, aangekondigd bij de toelichting der wet tot verlaging der openbare uitgaven	4 155 535,—
<i>b.</i> alsvoren, wegens heffing voor één jaar van:	
I. 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking	f 6 800 000,—
II. 20 opcenten op de evenredige zegelrechten	1 600 000,—
III. 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie	2 000 000,—
IV. 20 opcenten op de dividend- en tantièmebelasting	1 800 000,—
	12 200 000,—

zoodat het totaal daardoor nader wordt gesteld op f 615 174 173,—
Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht 618 081 728,—

Derhalve meer f 2 907 555,—

De navolgende staten geven een overzicht van de aanvankelijke en de gewijzigde ramingen, alsmede van de vermoedelijke opbrengsten der middelen:

Belastingmiddelen.	Aanvankelijke raming.	Nadere raming.	Vermoedelijke opbrengst.	Meer		Minder
				dan de nadere raming.		
				5	6	
1	2	3	4	5	6	
Grondbelasting	f 10 125 000	f 10 125 000	f 10 130 000,—	f 5 000,—	—	—
Inkomstenbelasting.	74 600 000	74 600 000	68 800 000,—	—	f 5 800 000,—	—
Vernogensbelasting	18 375 000	18 375 000	18 638 000,—	263 000,—	—	—
Verdelingsbelasting 1	8 000 000	8 000 000	8 410 000,—	410 000,—	—	—
Belasting van de doode hand	2 000 000	2 000 000	1 740 000,—	—	260 000,—	—
Dividend- en Tantïembelasting	12 000 000	13 800 000	13 813 165,—	13 165,—	—	—
Rechten op den invoer	84 000 000	84 000 000	86 243 265,—	2 243 265,—	—	—
Statistiekrecht	1 600 000	1 600 000	1 814 263,—	214 263,—	—	—
Accijnz op zout	2 500 000	2 500 000	1 774 052,—	—	725 948,—	—
„ geslacht.	5 000 000	5 000 000	6 335 824,—	1 335 824,—	—	—
„ wijn	2 000 000	2 000 000	1 950 395,—	—	49 605,—	—
„ gedistilleerd	28 250 000	28 250 000	27 774 046,—	—	475 954,—	—
„ bier	7 000 000	7 000 000	7 166 666,—	166 666,—	—	—
„ suiker	53 000 000	53 000 000	53 189 230,—	189 230,—	—	—
„ tabak.	35 000 000	35 000 000	33 810 111,—	—	1 189 889,—	—
Belasting op gouden en zilveren werken	475 000	475 000	499 568,—	24 568,—	—	—
Omzetbelasting	60 000 000	60 000 000	62 273 764,—	2 273 764,—	—	—
Rechten en boeten van zegel	17 000 000	18 600 000	19 844 628,—	1 244 628,—	—	—
Rechten en boeten van registratie	12 000 000	14 000 000	9 760 351,—	—	4 239 649,—	—
Rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking	34 000 000	40 800 000	38 136 445,—	—	2 663 555,—	—
Couponbelasting	5 000 000	5 000 000	5 778 104,—	778 104,—	—	—
Totaal der belastingmiddelen	f 471 925 000	f 484 125 000	f 477 881 877,—	f 9 161 477,—	f 15 404 600,—	
				minder	f 6 243 123,—	

Overige middelen.	Aanvankelijke raming.	Nadere raming. (indeeling als begrooting 1938)	Vermoedelijke opbrengst.	Meer		Minder
				dan de nadere raming.		
1	2	3	4	5	6	
Huis der Koningin	f 1 200 63 911	f 1 200 63 911	— 63 445,—	—	f 1 200,—	
Hooge Coll. v. Staat en Kab. der Koningin	—	22 836	23 458,—	f 622,—	466,—	
Dept. v. Algemeene Zaken.	693 468	690 932	891 910,—	200 978,—	—	
„ Buitenlandsche Zaken.	5 800 342	5 780 042	5 546 357,—	—	233 685,—	
„ Justitie	11 587 344	11 731 549	14 495 432,—	2 763 883,—	—	
„ Binnenlandsche Zaken.	13 917 615	13 917 615	13 644 036,—	—	273 579,—	
„ Onderwijs, Kunsten en Wetensch.	36 378 240	33 073 881	32 044 352,—	—	1 029 529,—	
Nationale Schuld.	40 339 976	43 946 135	48 398 980,—	4 452 845,—	—	
Dept. v. Financiën	4 653 566	4 653 566	4 771 175,—	117 609,—	—	
„ Defensie	535 811	685 811	2 864 089,—	2 178 278,—	—	
„ Waterstaat	2 408 224	4 155 905*)	6 011 850,—	1 855 945,—	—	
„ Handel, Nijverheid en Scheepv.	2 149 481	7 557 576	10 887 712,—	3 330 136,—	—	
„ Landbouw en Visserij	7 701 781	612 679	557 055,—	—	55 624,—	
„ Sociale Zaken	—	—	—	—	—	
„ Koloniën	—	—	—	—	—	
Overige ontrangensten	—	—	—	—	—	
Totaal der overige middelen	f 126 893 638	f 126 893 638	f 140 199 851,—	f 14 900 296,—	f 1 594 083,—	
nader is met een hoogere opbrengst rekening gehouden van	—	4 155 535	—	—	4 155 535,—	
nader totaal der overige middelen	f 126 893 638	f 131 049 173	f 140 199 851,—	f 14 900 296,—	f 5 749 618,—	
Totaal der belastingmiddelen	471 925 000	484 125 000	477 881 877,—	meer 9 150 678,—	6 243 123,—	
Algemeen totaal	f 598 818 638	f 615 174 173	f 618 081 728,—	f 9 150 678,—	f 6 243 123,—	
				meer f 2 907 555,—		

*) Thans Economische Zaken.

Ten aanzien van de verschillende in het overzicht voorkomende meerdere of mindere opbrengsten (kolommen 5 en 6) kan nog het volgende worden medegedeeld:

Toelichting belastingmiddelen.

Inkomstenbelasting. De opbrengst van deze belasting is, in vergelijking met de raming, tegengevallen. Ongeveer voor de helft is dit te wijten aan de omstandigheid, dat, in strijd met de in den zomer van 1935 bestaan hebbende verwachting, de opbrengst over het boekingsstijdvak 1936/1937 vermoedelijk lager zal zijn dan die over 1935/1936; het verschil in hoofdsom en opcenten bedraagt f 4 000 000, waarvan 2/3 drukt op het dienstjaar 1936. Overigens is de hoofdsom over 1935/1936 lager uitgevallen dan zich in den zomer van 1935 liet aanzien en is ook de opbrengst van de met ingang van 1 Mei 1935 ingevoerde progressieve opcenten eenigszins tegengevallen.

Rechten op den invoer en statistiekrecht. De opbrengst van deze beide belastingen is medegevallen, in verband met de merkbaar geworden opleving in den internationalen handel, welke versterkt werd door de depreciatie van den gulden.

Accijns op zout. De verminderde vermoedelijke opbrengst is grootendeels een gevolg van den toegenomen *invoer* van geraffineerd zout en van ruw zout, blanker dan het standmonster, waarvoor geen *accijns* doch *invoerrecht* is verschuldigd.

Accijns op geslacht. Het gunstige verschil tusschen vermoedelijke opbrengst en nadere raming kan worden toegeschreven aan prijsstijging van het rundvee.

Accijns op tabak. Door een verschuiving van het verbruik van tabaksfabrikaten naar fabrikaten met een lageren kleinhandelsprijs is de vermoedelijke opbrengst bij de raming achtergebleven.

Omzetbelasting. Eenige verhooging van de omzetten der fabrikanten en de stijging der prijzen ten gevolge van de in September 1936 getroffen monetaire maatregelen brachten mede, dat de vermoedelijke opbrengst boven de raming kwam.

Rechten en boeten van zegel. De meerdere opbrengst zal te danken zijn aan de vele in 1936 tot stand gekomen conversies, waardoor de desbetreffende stukken opnieuw aan zegelrecht werden onderworpen of waardoor nieuwe stukken werden uitgegeven.

Rechten en boeten van registratie. In 1936 trad ten gevolge van verschillende factoren eenige stagnatie in bij de hypothecaire kredietverleening, hetgeen haar weerslag vond op den handel in onroerend goed. Het belangrijke verschil met de raming is ongetwijfeld in hoofdzaak aan dit feit toe te schrijven.

Rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking. Bij dit zeer wisselvallige middel is voor een verschil als het onderhavige geen bepaalde reden op te geven.

Toelichting overige middelen.

Hoofdstuk III (Buitenlandsche Zaken). De hogere opbrengst betreft in hoofdzaak de kanselarijleges.

Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken). De hogere opbrengst betreft in hoofdzaak terugbetaling van voorschotten door gemeenten en de winstuitkeering door het Staatsbedrijf der Posten, Telegrafie en Telefonie.

Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld). Minder werd ontvangen wegens rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch-Indië.

Hoofdstuk VIIB (Financiën). De meerdere opbrengst is in de eerste plaats het gevolg van de overbrenging van de rente van het Muntfonds van den kapitaal- naar den gewonen dienst.

Verder werd o. a. meer ontvangen wegens rente en aflossing van voorschotten en als aandeel in de winst van de Nederlandsche Bank N. V.

Hoofdstuk IX (Waterstaat). Door de Staatsmijnen in Limburg werd in 1936 wegens dividend over het aandeelenkapitaal f 2 150 000 uitgekeerd, waarop bij de raming niet werd gerekend.

Hoofdstuk X (Economische Zaken). De hoogere opbrengst betreft in hoofdzaak de ontvangsten voortvloeiende uit de extra-heffingen ingevolge artikel 3 der „Crisis-Uitvoerwet” 1931 (*Staatsblad* n°. 553).

Hoofdstuk XI (Sociale Zaken). Meer werd o. a. ontvangen voor de werkverschaffing en steunverleening, in hoofdzaak wegens de distributie van levensmiddelen aan gesteunde werkloozen.

Uitgaven gewonen dienst 1936.

Zooals hierboven reeds tot uiting kwam, zijn de *gewone* uitgaven — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — met f 52 488 033,78 onder de raming gebleven.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht.

	Overschrijding.	Minder uitgegeven.
Hoofdstuk I . .	—	f 180 041,45
„ II . .	—	132 885,88
„ IIA . .	—	4 289,28
„ III . .	—	176 936,48
„ IV . .	—	1 207 348,58
„ V . .	—	372 624,—
„ VI . .	—	7 753 624,—
„ VII A . .	—	4 600 607,77
„ VII B . .	—	4 016 880,37
„ VIII . .	2 233 633,—	—
„ IX . .	—	11 594 610,72
„ X . .	1 146 750,12	—
„ XI . .	—	26 904 100,—
„ XII . .	1 078 955,—	—
„ XIII . .	—	3 423,37
	f 4 459 338,12	f 56 947 371,90
		4 459 338,12
Blijft minder uitgegeven.		f 52 488 033,78

Neemt men hierbij in aanmerking, dat, gelijk in de Miljoenennota voor 1937 werd medegedeeld, verlagingen tot een bedrag van f 50 713 145 konden worden aangebracht, terwijl met eene hoogere uitgaaf ad f 3 570 000 wegens annuïteit aan het Defensiefonds moest worden rekening gehouden, dan blijkt, dat uit anderen hoofde f 5 344 888,78 minder werd uitgegeven dan aanvankelijk werd verwacht.

Evenals vorige jaren moge er ook ditmaal op worden gewezen, dat als gevolg van de Comptabiliteitswet betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1935 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1936 zijn gekweten.

Met toepassing van artikel 24 van evengenoemde wet is bij de Koninklijke besluiten dd. 22 Augustus 1936 (*Staatsblad* n°. 3980), 25 September 1936 (*Staatsblad* n°. 3880), 26 September 1936 (*Staatsblad* n°. 3480), 28 September 1936 (*Staatsblad* n°. 3581), 7 October 1936 (*Staatsblad* n°. 3280), 10 October 1936 (*Staatsblad* n°. 3780), 9 November 1936 (*Staatsblad* n°.

3281), 27 November 1936 (*Staatsblad* n°. 3680), 29 December 1936 (*Staatsbladen* nos. 3591 en 3481) en 31 December 1936 (*Staatsbladen* nos. 3390 en 3382), voor zooveel den gewonen dienst betreft, een bedrag van f 11 149 537 van den dienst 1935 naar het dienstjaar 1936 overgebracht. Is de gewone dienst 1936 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder van 1936 naar 1937 zal herhalen. Het bedrag daarvan is thans uit den aard der zaak nog niet met juistheid bekend, doch naar uit de voorloopige gegevens blijkt, zal het voor den gewonen dienst vermoedelijk eene som van omstreeks f 12 miljoen bedragen.

Het bedrag der aanvankelijk toegestane uitgaven was f 707 272 684,—

Gelijk op pag. 10 der Millioenennota 1937 werd medegedeeld, is tot dekking van het tekort over 1936, voor zooveel de uitgaven betreft, effectief geworden:

a. direct ingaande budgetverbeteringen f 36 740 845,—

b. posten, welke in de ontwerp-begroting voor 1936 moesten worden geraamd, doch na aanneming van de Bezuinigingswet 1935 konden worden geschrapt, respectievelijk verlaagd:

1°. schrapping van de annuïteit van het Invaliditeitsfonds f 10 223 000

2°. als voren van de uitkeering van de administratiekosten der Sociale Verzekeringsfondsen, welke naar het Ouderdomsfonds A zijn overgebracht ... 749 300

3°. vermindering van de bijdragen aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 3 000 000

————— f 13 972 300,—

Derhalve eene vermindering van de uitgaven van den dienst 1936 met 50 713 145,—

————— f 656 559 539,—

Daarentegen diende nog rekening te worden gehouden met de annuïteit aan het Defensiefonds, welke niet in de oorspronkelijke begroting werd verwerkt 3 570 000,—

————— f 660 129 539,—

Volgens de voorloopige uitkomst van den dienst 1936 is uitgegeven 654 784 650,22

Zoodat minder werd uitgegeven dan werd verwacht f 5 344 888,78

Deze verlaging is in hoofdzaak het gevolg van minder uitgaven voor Onderwijs $\pm$ f 580 000, voor Nationale Schuld $\pm$ f 4 600 000 (tegenover hogere uitgaven voor gevestigde schuld ad $\pm$ f 5 400 000 staan lagere uitgaven voor vlottende schuld ad $\pm$ f 10 000 000), voor Waterstaat $\pm$ f 4 000 000 (lagere uitkeering aan het Verkeersfonds, in verband met mindere uitgaven voor de water- en de landwegen).

Daarentegen werd meer uitgegeven voor Financiën $\pm$ f 600 000, in hoofdzaak voor uitgaven in verband met de afwikkeling van crisiszaken, voor Defensie $\pm$ f 460 000, voornamelijk voor materieel der landmacht en voor de militaire luchtvaart, voor Economische Zaken $\pm$ f 1 500 000 (o. a. wegens uitkeeringen ingevolge de „Crisis-Uitvoerwet” 1931 (*Staatsblad* n°. 553) en dekking van den invoer daar te lande van bepaalde Nederlandsche textielgoederen, waartegenover minder werd uitgegeven o. a. voor kosten ter bevordering van de werkverruiming, wegens renteloze kredieten ten behoeve van de zeescheepvaart en wegens uitgaven voor den Landbouw), voor Sociale Zaken $\pm$ f 1 250 000 (in hoofdzaak wegens lagere bijdrage aan het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds, lagere uitgaven voor de Volksgezondheid (Warenwet) en voor de werkloosheidsverzekering, waartegenover hogere uitgaven voor de verstrekking van levensmiddelen aan gesteunde werklozen en voor vorderingen over afgesloten dienstjaren) en voor Koloniën f 1 000 000 wegens hogere tegemoetkoming aan Nederlandsch-Indië in de bestrijding van de uitgaven voor de Marine.

De verlagingen van de overige hoofdstukken vinden haar verklaring in het volgende:

Hoofdstuk I is verlaagd wegens vrijwilligen afstand door Hare Majesteit de Koningin, alsmede door Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana van een deel van Haar inkomen.

Hoofdstuk II wegens minder uitgaven ten gevolge van vrijwilligen afstand van een gedeelte van hunne schadeloosstelling door leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en verder voor materiele behoeften.

Hoofdstuk III in hoofdzaak wegens lagere uitgaven voor de Gezantschappen.

Hoofdstuk IV grootendeels wegens minder uitgaven voor Zaken van Algemeen Justitieelen aard, Politie, Gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen en voor de uitvoering der Psychopathenwetten.

Hoofdstuk V voornamelijk door lagere uitgaven voor Armwezen en voor Volkshuisvesting, waartegenover méér is uitgegeven voor onderstand aan noodlijdende gemeenten.

Kapitaaldienst 1936.

Aanvankelijk werd op dezen dienst geraamd een bedrag van f 91 925 534 aan uitgaven en f 23 744 470 aan ontvangsten; de dienst sloot derhalve met een nadeelig saldo ad f 68 181 064. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend f 120 202 783,83⁵ bedragen, derhalve f 28 277 249,83⁵ meer.

In de eerste plaats is dit gevolg van de omstandigheid, dat voor uitgaven betreffende het Werkfonds $\pm$ f 24 300 000 moest worden beschikbaar gesteld. Verder was o. a. voor aankoop van Staatsschuld voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk $\pm$ f 5 800 000 noodig, voor rentedragende voorschotten aan de Benas N. V. $\pm$ f 6 000 000, voor rentedragende kasvoorschotten aan gemeenten $\pm$ f 4 800 000 en voor geldleeningen aan de N. V. Maatschappij voor Industrie-financiering $\pm$ f 2 250 000. Daarentegen werd o. a. minder uitgegeven dan werd geraamd: voor kapitaalverstreking aan het Zuiderzeefonds $\pm$ f 6 200 000, voor voorschotten aan gemeenten tot het verstrekken van geldleeningen voor arbeiderswoningen aan particuliere bouwers onder verband van 2de hypotheek $\pm$ f 5 000 000 en wegens ingetrokken en ter ontmuntiging bestemde munten $\pm$ f 3 500 000.

De ontvangsten bedragen, voor zoover bekend, f 87 725 287 bij eene raming van f 23 744 470. De meerdere opbrengst ad f 63 980 817 is in hoofdzaak het gevolg van de hoogere ontvangsten ad ± f 43 300 000 wegens aflossingen van kasgeldeningen aan gemeenten. Verder werd o. a. meer ontvangen inzake uitkeering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens aflossing van verstrekt kapitaal ± f 6 200 000, wegens aflossing, enz. van Nationale Schuld voor het Muntfonds ± f 6 700 000, wegens aflossing van aan de Benas verstrekte rentedragende voorschotten ± f 4 600 000 en wegens aflossing door de Staatsmijnen van het obligatiekapitaal ± f 4 500 000. Daarentegen werd o. a. minder ontvangen dan werd geraamd f 3 250 000 wegens rente van het Muntfonds en ± f 900 000 wegens door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munt.

Rekeningssaldi 1936 en vroegere diensten.

Evenals in de Nota van het vorig jaar moge thans volgen een opgaaf van het rekeningssaldo volgens de laatste Afboekingswet en van de daaropvolgende jaarsaldi.

Dienstjaar.	Voor- of nadeelige saldi van den gewonnen dienst (Titel A).	Voor- of nadeelige saldi van den kapitaaldienst (Titel B).	Opbrengst van geldleeningen.
Nadeelig saldo volgens de laatste afboekingswet (wet van 14 December 1933 (<i>Staatsblad</i> n ^o 692).	nihil	— f 141 853 777,06	—
1929	+ f 58 207 904,82	— 158 773 136,57	f 42 000 000,—
1930	+ 27 942 986,41 ¹⁾	— 43 556 316,54	—
1931	— 45 599 667,—	— 131 288 888,22 ²⁾	40 093 351,50
1932	— 76 048 553,12	— 333 553 937,20 ³⁾	505 864 650,31
1933	— 55 871 028,28	— 394 088 358,46 ⁴⁾	498 873 000,—
1934	— 33 237 423,09 ⁵⁾	— 926 097 649,36 ¹⁾	905 461 774,50
1935	— 72 907 582,00 ⁶⁾	— 69 392 657,98 ⁵⁾	44 807 823,50
1936	— 36 702 922,22	— 32 477 496,83 ⁶⁾	198 710 000,—

De begrooting van het loopende

DIENTSTJAAR 1937

is, wat den gewonnen dienst betreft, *vastgesteld* als volgt:

uitgaven	f 664 109 083
inkomsten	610 059 022
Nadeelig saldo	f 54 050 061

Ten einde een juist inzicht te verkrijgen in de samenstelling van het tekort op de begrooting voor 1938 en van de wijze, waarop dit uit het tekort op de begrooting voor 1937 kan worden afgeleid, wordt dit laatste hier nader in beschouwing genomen, alsmede een exposé gegeven van het plan tot dekking van dit tekort, een en ander op de basis van de cijfers der bij de wet vastgestelde begrooting.

¹⁾ Bij de in kolom 3 opgenomen nadeelige saldi van den kapitaal-dienst dient in aanmerking te worden genomen, dat ten laste van dien dienst in de jaren 1932, 1933 en 1934 voor versterkte aflossing wegens conversie van Staatsschuld is uitgegeven respectievelijk f 299 472 000, f 184 327 000 en f 897 403 500, terwijl in 1933 f 115 000 000 als geld-leening aan Indië werd verstrekt.

In genoemd tekort van f 54 050 061
 is begrepen een uitgaaf wegens distributie van
 levensmiddelen aan gesteunde werklozen ad
 f 9 000 000, welke bij nota van wijziging aan de
 begrooting werd toegevoegd. Aangezien tegenover
 deze uitgaaf een ontvangst tot gelijk bedrag staat
 en deze ontvangst in het genoemde totaalbedrag
 der Middelen niet is begrepen, kan het tekort,
 waarin moest worden voorzien, verlaagd worden
 met 9 000 000

en derhalve nader worden gesteld op f 45 050 061

Van het plan tot dekking van dit tekort heeft
 in 1937 effect gehad de maatregel tot heffing van
 enkele belastingen, welke reeds eerder voor be-
 perkten duur waren ingevoerd. Deze maatregel
 had betrekking op de volgende belastingen:

a. 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schen- king	f 6 800 000
b. 20 opcenten op de evenredige zegelrechten	1 400 000
c. 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie	1 800 000
d. 20 opcenten op de dividend- en tantiëmebelasting	1 800 000

11 800 000

Nader berekend tekort 1937 f 33 250 061 ¹⁾

Bij de opstelling van het plan tot dekking van dit tekort is
 voorts in aanmerking genomen, dat nog verlagingen op de uit-
 gaven (z.g. perspectiefbesparingen) te verwachten waren tot
 een bedrag van f 27 800 000.

Indien deze besparingen voor den dienst 1937 reeds volledig
 effect hadden gehad, zou het hierboven berekend tekort ad
 f 33 250 061 f 27 800 000 lager zijn geweest en derhalve
 f 5 450 061 hebben bedragen. Het lag in het voornemen in
 dit nog resterende tekort voornamelijk te voorzien door ver-
 mindering van uitgaven, te verwachten van de herberekening
 der pensioenen van burgerlijke en militaire ambtenaren, over-
 eenkomstig het ontwerp van wet, dat bij de Staten-Generaal
 was ingediend, alsmede door verhooging van inkomsten als
 gevolg van een eveneens bij de Staten-Generaal aanhangig ge-
 maakt wetsontwerp, strekkende tot tijdelijke verhooging van
 sommige Nederlandsche invoerrechten (Gedrukte Stukken Zit-
 ting 1936—1937, 70, n°. 4). ²⁾

¹⁾ Hierbij is uiteraard geen rekening gehouden met het accres, dat
 de opbrengst der middelen in de eerste acht maanden van het loopende
 dienstjaar heeft vertoond, aangezien het er in dit betoog slechts om
 gaat de begrooting van het jaar 1938 vergelijkbaar te maken met die
 van 1937.

²⁾ In het dekkingsplan, hetwelk in de Nota, betreffende den toestand
 van 's Rijks financiën, behoorende bij de ontwerpen van wet tot vast-
 stelling der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937, is ontvouwd, was
 nog opgenomen een complex van maatregelen ter verhooging van de
 Middelen ten behoeve van de voorziening in een restant-tekort van onge-
 veer f 3,5 miljoen, dat nog ongedekt zou blijven na invoering van de
 beide hier genoemde maatregelen. Dit tekort werd evenwel als ge-
 volg van wijzigingen in de ontwerp-begrooting, tijdens het overleg met
 de Staten-Generaal aangebracht, reeds beperkt tot ± f 900 000. Voor
 een deel hebben de tot dit complex behorende maatregelen voor 1937
 effect gehad; dit effect is echter niet in een bedrag uit te drukken.

Daar de verhooging der middelen uit dezen hoofde niet belangrijk is,
 is zij onder de verhooging der totale middelenopbrengst, elders in deze
 Nota behandeld, opgenomen en kan hier worden aangenomen, dat
 het op de begrooting van 1937 aanwezige tekort, na aftrek van het
 bedrag der z.g. perspectiefbesparingen, mede hierboven aangeduid,
 ongeveer zou zijn gedekt, indien de wetsontwerpen betreffende de ver-
 lagings der pensioenen en betreffende de invoerrechten zoo tijdig zouden
 zijn tot stand gekomen, dat zij voor den dienst 1937 effect hadden gehad.

Thans kan worden overgegaan tot een bespreking van de begrooting voor het

DIENSTJAAR 1938. ¹⁾

De bijlagen A en B dezer nota, naar welke te dezer plaatse wordt verwezen, bevatten een overzicht van de voor het jaar 1938 geraamde bedragen wegens uitgaven en middelen, in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1937 zijn toegestaan en geraamd.

De balans der ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1938 vermeldt de volgende totalen:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 703 195 931
Middelen	689 950 275
Nadeelig saldo	f 13 245 656

Dit tekort kan op de volgende wijze worden afgeleid uit het tekort 1937.

I. Nader berekend tekort 1937	f 33 250 061
II. Hoogere raming der uitgaven 1938, in vergelijking met 1937	39 086 848
	f 72 336 909
III. Hoogere raming der middelen 1938, in vergelijking met 1937	59 091 253
Geraamd tekort 1938	f 13 245 656

Dit bedrag steunt overeen met het tekort, opgenomen in de balans, vermeld in Bijlage A.

Aanstands moge er op worden gewezen, dat dit resultaat is bereikt door handhaving van de verschillende maatregelen, op een enkele uitzondering na, welke hieronder nog wordt toegelicht, die in den loop der laatste jaren zijn genomen ter vermindering van het tekort op de begrooting, doch waarmede geen reële verbetering van den financieelen toestand is verkregen. Deze maatregelen vonden uitsluitend in den exceptioneelen financieelen toestand hun oorzaak. Het is zeer te betreuren, dat zij niettemin bij de opstelling van de Rijksbegrooting voor het tweede jaar van het economisch herstel vrijwel integraal moeten gehandhaafd blijven. Voor het juiste inzicht in den werkelijken toestand van het Rijksbudget is kennis van de financieele beteekenis dezer maatregelen dan ook onontbeerlijk. In het hier volgende overzicht zijn deze maatregelen beknopt weergegeven met vermelding van de bedragen, waarmede, indien zij werden ingetrokken, het tekort op den gewonen dienst der begrooting zou worden vergroot.

1. stopzetting van de uitkeering der annuïteit aan het Spoorwegpensioenfonds	f 9 000 000
2. ontlasting van den gewonen dienst van het Werkloosheidssubsidiefonds, door voorschot- ten ten laste van den kapitaaldienst te ver- strekken	8 550 000 ²⁾

Transporteeren f 17 550 000

¹⁾ Ter wille van de onderlinge vergelijkbaarheid der cijfers zijn zoowel in deze Nota, als in de daarbij overgelegde bijlagen de uitgaven en de inkomsten van de diensten 1936 en 1937 op dezelfde wijze ingedeeld, als voor den dienst 1938 in verband met de Koninklijke besluiten van 3 Juli 1937 (*Staatsblad* n°. 140) tot instelling van een Ministerie van Algemeene Zaken en van 9 Juli 1937 (*Staatsblad* n°. 141) tot opheffing van het Ministerie van Landbouw en Visscherij en tot wijziging van den naam van het Ministerie van Handel, Nijverheid en Scheepvaart noodzakelijk is geworden.

²⁾ Daar de inkomsten van het Fonds voor een deel bestaan uit middelen, van de gemeenten verkregen en voor een ander deel uit een bijdrage van het Rijk, zou het voor de hand liggen, dat Rijk en gemeenten ook te zamen eventueele tekorten dekken. Zoolang noch het Rijk, noch de gemeenten hiertoe in staat zijn, is een beantwoording van de vraag, welk deel door een ieder zou moeten worden betaald, niet wel mogelijk. Daar het aandeel van elk van beide dus niet vaststaat, is in deze opgave het geheele tekort, dat zou ontstaan bij herstel van de onvolkomenheid als last voor het Rijk vermeld. Hierbij is er dus nog rekening mede te houden, dat ook de gemeenten, indien zij daartoe in staat zijn, in dit tekort een aandeel zouden hebben te betalen.

Transport	f 17 550 000
3. overbrenging van uitgaven van den gewonen dienst van het Verkeersfonds naar den kapitaaldienst	8 000 000
4. idem van uitgaven van den gewonen dienst van het Departement van Sociale Zaken naar den kapitaaldienst (kosten van werkverschaffing)	1 825 000
5. overbrenging naar de ontvangsten van den gewonen dienst van de rente der beleggingen van het Nederlandsche Muntfonds	2 830 000
6. gedeeltelijk achterwege laten van de stortingen in de sociale verzekeringsfondsen	31 000 000
7. stopzetting van de bijzondere reserveering bij de Staatsbedrijven	7 720 000
8. stopzetting van de reservevorming ten aanzien van woningbouwvoorschotten	2 500 000
	f 71 475 000

Bij de beoordeeling van deze zwakke plekken in de begrooting dient evenwel te worden onderscheiden tusschen die posten, waarvoor de opneming in den gewonen dienst volstrekt onvermijdelijk is te achten en zulke, waarvan de onbetwistbaarheid niet zoo zeker is.

Tot de eerste groep behooren de stopzetting van de uitkeering der annuïteit aan het Spoorwegpensioenfonds; de ontlasting van den gewonen dienst van het Werkloosheidssubsidiefonds, door voorschotten ten laste van den kapitaaldienst te verstrekken en het gedeeltelijk achterwege laten van de stortingen in de sociale verzekeringsfondsen, te zamen een bedrag vormend van f 48 550 000. Omtrent de overige, hiervóór genoemde posten, te zamen groot f 22 925 000, zal de Regeering nauwkeurig doen nagaan, in hoeverre ook van deze de onbetwistbaarheid van opneming in den gewonen dienst moet worden aangenomen.

Voorshands meent de Regeering, totdat het onderzoek is afgelopen, echter te moeten vasthouden aan het bedrag van f 71 475 000. Het werkelijk tekort is dus te stellen op f 84 720 656.

In de eerste plaats doet dit zeer ongunstige begrootingsbeeld nog eens duidelijk de noodzakelijkheid zien van de maatregelen, welke het vorige Kabinet voor de verbetering van den budgetairen toestand heeft moeten treffen. Dat desondanks op dit oogenblik de positie niet gunstiger is, moet toegeschreven worden aan de gestaag voortgeschreden verslechtering gedurende de laatste jaren, veroorzaakt door de afnemende welvaart, welke bij voortduring belette, dat het gunstig effect van de pogingen ter verbetering van de financieele positie zich in de eindcijfers der begrooting demonstreerde.

Het zal waarlijk geen betoog behoeven, dat het noodzakelijk is met allen ernst te streven naar een reëel sluitend budget. Alleen op dien grondslag kan op den duur de Staatstaak naar behooren worden vervuld. Op de factoren, welke voorshands een belemmering vormen voor een reële verbetering van de budgetaire situatie zal hieronder nog nader worden teruggekomen.

Uit de mededeelingen, welke hier omtrent de middelen voor het begrootingsjaar volgen, kan blijken, dat de achteruitgang, waarop werd gedoeld, thans tot stilstand is gekomen en dat ten gevolge van de ingetreden conjunctuurverbetering — de ondergeteekende constateert zulks met voldoening — thans van vooruitgang, hoofdzakelijk als gevolg van het ruimer vloeien der middelen, mag worden gesproken. Uit hetgeen hieronder voorts met betrekking tot de uitgaven nog zal worden opgemerkt, zal evenwel tevens blijken, dat ten gevolge van verschillende omstandigheden, waarvan wegens haar beslissenden invloed op het begrootingsbeeld afzonderlijk moeten worden genoemd de prijsstijging der materialen, de hoogere uitgaven voor de defensie en het natuurlijk accres, in de richting van de budgetsaneering nog weinig kon worden verricht.

Om dit nader met cijfers aan te toonen, wordt op de verschillen tusschen de begrootingen voor 1938 en voor 1937 hieronder eenigszins dieper ingegaan.

Middelen.

In het hier volgend overzicht wordt van de raming der verschillende middelen voor 1938 in vergelijking met de raming voor 1937 een overzicht gegeven.

De middelenraming 1937 is geworden:	
Middelen volgens de ingediende begrooting	f 610 059 022
Middelen volgens het dekkingsplan 1937:	
a. 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking	f 6 800 000
b. 20 opcenten op de evenredige zegerechten	1 400 000
c. 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie	1 800 000
d. 20 opcenten op de dividend- en tantienebelasting	1 800 000
	11 800 000

Bij nota van wijziging is aan de begrooting een uitgaaf toegevoegd wegens distributie van levensmiddelen aan gesteunde werkloozen ad f 9 miljoen. Aangezien tegenover deze uitgaaf een ontvangst tot gelijk bedrag staat en deze ontvangst in het genoemde middelentotaal niet is begrepen, behoort dit bedrag hier alsnog voor een juiste vergelijking bij de geraamde middelen voor 1937 te worden geteld	9 000 000
	f 621 859 022

De gewone middelen voor 1938, zooals deze zijn verwerkt in den ramingsstaat, wijzen een totaal aan van	689 950 275

Alzoo f 59 091 253
meer dan in het jaar 1937.

Deze bedragen kunnen worden gespecificeerd als volgt:

	1938.	1937.	Meer.	Minder.
Grondbelasting	f 10 600 000,—	f 10 300 000,—	f 300 000,—	—
Inkomstenbelasting	75 000 000,—	72 000 000,—	3 000 000,—	—
Vermogensbelasting	20 000 000,—	18 000 000,—	2 000 000,—	—
Verdelingsbelasting	9 000 000,—	8 000 000,—	1 000 000,—	—
Belasting van de doode hand	1 800 000,—	2 000 000,—	—	f 200 000,—
Dividend- en Tantienebelasting	21 000 000,—	13 800 000,—	7 200 000,—	—
Invoerrechten	98 000 000,—	91 250 000,—	6 750 000,—	—
Statistiekrecht	2 500 000,—	1 600 000,—	900 000,—	—
Accijns op zout	2 000 000,—	2 000 000,—	—	—
Accijns op geslacht	7 200 000,—	6 000 000,—	1 200 000,—	—
Accijns op wijn	2 200 000,—	1 800 000,—	400 000,—	—
Accijns op gedistilleerd	28 000 000,—	27 500 000,—	500 000,—	—
Accijns op bier	7 000 000,—	7 000 000,—	—	—
Accijns op suiker	55 000 000,—	53 000 000,—	2 000 000,—	—
Accijns op tabak	35 000 000,—	32 500 000,—	2 500 000,—	—
Belasting op gouden en zilveren werken	575 000,—	475 000,—	100 000,—	—
Omzetbelasting	75 000 000,—	62 500 000,—	12 500 000,—	—
Couponbelasting	6 000 000,—	5 500 000,—	500 000,—	—
Zegelrechten	26 000 000,—	16 400 000,—	9 600 000,—	—
Registratierechten	17 000 000,—	11 100 000,—	5 900 000,—	—
Successierechten	46 000 000,—	40 800 000,—	5 200 000,—	—
Totaal belastingen	f 544 875 000,—	f 483 525 000,—	f 61 550 000,—	f 200 000,—
Overige gewone middelen	145 075 275,—	147 334 022,—	—	2 258 747,—
Totaal	f 689 950 275,—	f 630 859 022,—	f 61 550 000,—	f 2 458 747,—
			meer f 59 091 253,—	

De raming der kohierbelastingen is wederom gebaseerd op de uitkomsten der laatste jaren.

Voor de grondbelasting en de belasting op de doode hand gaf dit geen aanleiding tot moeilijkheden.

Voor de overige kohierbelastingen, welke in tegenstelling met de grondbelasting wel conjunctuurgevoelig zijn, moest, nu zich in den economischen toestand hier te lande een verbetering vertoont, een oordeel worden gevormd over het toekomstig verloop. Daarbij kon worden gebruik gemaakt van de laatstelijk tot en met de maand Augustus 1937 bekend geworden kohiercijfers voor het belastingjaar 1937/38, welke hoopvol stemmen. Waar de opbrengst van deze belastingen voor het kalenderjaar 1938 echter slechts voor 4/12 gedeelte is gebaseerd op de kohieren 1937/38 en voor het overige bestaat uit 8/12 gedeelte van de kohiercijfers 1938/39, moest tevens een oordeel worden gevormd over laatstbedoelde cijfers. Hierbij heeft als uitgangspunt gediend de bij den ondergeteekende bestaande verwachting, dat het belastingjaar 1938/39, vergeleken met 1937/38, ook weder een verbetering zal vertoonen.

Er moge dan ook op worden gewezen, dat in de thans aangeboden begrooting met verwachtingen aangaande een verbetering in de opbrengst der hiergenoemde middelen is rekening gehouden.

Voor de niet-kohierbelastingen zijn, in overeenstemming met de aan het slot van deze Nota uitgesproken verwachting ten aanzien van het toekomstig conjunctuurverloop, grootendeels als raming voor 1938 genomen de bedragen, welke in 1937 als jaaropbrengst kunnen worden verwacht. Uitgaande van de ervaring, dat het tempo der ontvangsten in achtereenvolgende jaren niet belangrijk verschilt, is de verwachte jaaropbrengst voor 1937 in het algemeen gevonden door de jaaropbrengst van 1936 te vermenigvuldigen met de verhouding, welke bestaat tusschen de opbrengst over de eerste zes maanden van 1937 en die over de eerste zes maanden van 1936. In eenige gevallen, waarin de opbrengst over de eerste acht maanden van 1937 een aanmerkelijk andere uitkomst gaf, is de verhouding tusschen de opbrengst over dit tijdvak van 1937 en dat van 1936 toegepast. In nog weer andere gevallen, waarin dit systeem niet tot een juiste raming voor 1938 kon leiden, werd op de verkregen uitkomsten een correctie toegepast.

Verwezen moge worden naar de Memorie van Toelichting tot het ontwerp der Middelenwet, waarin een en ander uitvoeriger is aangegeven.

Afzonderlijke vermelding vinde hier de omstandigheid, dat België in 1937 het restant der z.g. interneeringsschuld heeft voldaan, waardoor een belangrijk middel, dat gedurende een reeks van jaren f 4 466 064 per jaar heeft bedragen, is weggefallen.

Uit vorenstaand overzicht zou de conclusie getrokken kunnen worden, dat volgens raming aan de begrooting voor 1938 een bedrag van $\pm$ f 59,1 miljoen meer aan middelen zal toevallen dan aan de begrooting voor 1937. Deze gevolgtrekking is niet geheel juist. Onder de hogere middelen komen tevens posten voor, welke in feite geen meerdere middelen opleveren, omdat tegenover deze posten meerdere uitgaven voor hetzelfde doel staan (z.g. corresponderende posten). Wegens haar belangrĳheid moet op één post van dezen aard, onder de middelen 1938 voor het eerst voorkomende, de aandacht worden gevestigd. Het betreft den post „Restitutie annuïteit Spoorwegleening” ad f 11,3 miljoen. Daartegenover heeft de raming wegens distributie van levensmiddelen — een post van gelijk karakter — een verlaging ondergaan met f 2,3 miljoen.

Wanneer met deze beide boekingen rekening wordt gehouden, is het bedrag aan middelen, dat voor 1938 in verhouding met 1937 meer beschikbaar is gekomen, te stellen op f 59,1 miljoen — f 11,3 miljoen + f 2,3 miljoen of f 50,1 miljoen.

Uitgaven.

Zooals op pag. 11 werd medegedeeld, zijn de uitgaven in de begrooting voor 1938 rond f 39,1 miljoen hooger geraamd dan

in de begrooting van 1937. Deze verhooging is de resultante van verschillende factoren, zoowel van gunstigen als van ongunstigen aard, welke in de hier volgende opstelling nader globaal worden aangeduid.

	Verhoging van uitgaven.	Verlaging van uitgaven.
1. Evenals bij de middelen worden wegens haar belangrijkheid ook hier afzonderlijk genoemd de verhoging met een bedrag van f 11,3 miljoen en de verlaging met een bedrag van f 2,3 miljoen, welke wijzigingen slechts van administratieve betekenis zijn. Uit dezen hoofde zijn de uitgaven derhalve verhoogd met... f 9,— mill.		
2. Overigens zijn de uitgaven hooger	34,4	„
Deze verhoging is van meer reëlen aard, hoewel uiteraard ook in dit bedrag nog wel eenige minder belangrijke wijzigingen zijn begrepen, welke zich ook in meerdere of mindere mate in de Middelen weer spiegelen.		
3. In de begrooting 1938 is bereids rekening gehouden met het voordeel, hetwelk kan voortvloeien uit de wijziging van de verdeeling van kosten van de zeemacht tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië		f 6,5 mill.
4. Wegens geëffectueerde perspectiefbesparingen is in de begrooting 1938 verwerkt een verlaging van uitgaven met		3,3 „
5. Wegens herstel van zoogenaamde onvolkomenheden van het budget, ontstaan als gevolg van de boven nader omschreven buitengewone maatregelen, zijn de uitgaven verhoogd met rond	5,5	„
t. w. voor steun aan noodlijdende gemeenten f 3,05 mill.		
voor storting in het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds	2,50	„
	f 48,9 mill.	f 9,8 mill.
	9,8	„
Totaal hooger	f 39,1	mill.,

welk bedrag overeenstemt met het op pag. 11 vermelde bedrag wegens verhoging van uitgaven.

De verschillende onderdeelen zullen hier, voor zooveel dit voor een juist inzicht noodig is, nader in beschouwing worden genomen.

In de eerste plaats wordt de aandacht gevestigd op het bedrag der reële verhoging van uitgaven, waarvoor sub 2 een bedrag van f 34,4 miljoen is aangegeven. Dit bedrag stelt voor het netto resultaat van een reeks verhoogingen en verlagingen van uitgaven.

Zooals hierboven reeds werd opgemerkt, hebben de uitgaven slechts in beperkte mate den gunstigen invloed van de conjunctuurverbetering ondergaan. Het bedrag, uitgetrokken wegens subsidie aan de werklozenkassen, kon met handhaving van de normen voor uitkeering en genoegzame reservevorming, vooral als gevolg van teruggang van de werkloosheid met f 1 650 000 verlaagd worden, en de scheepvaart- en cambricsteun met f 5 350 000. Het aanzienlijke bedrag, dat op het

Rijksbudget drukt voor steun aan werklozen, kon evenwel niet worden verminderd. Hieronder bij de beschouwing van de begroting van het Werkloosheidssubsidiefonds vindt de ondergeteekende de gelegenheid dit nader te adstrueeren.

Het totaalbedrag der uitgaven is ondanks de genoemde verlagingen in beteekenende mate omhoog gedreven als gevolg van de stijging der materiaalprijsen. Overigens moest in deze begroting rekening worden gehouden met de meerdere uitgaven, welke op de Defensiebegroting moesten worden geraamd. Deze meerdere uitgaven belopen $\pm$ f 25,5 miljoen. Daar in deze verhooging mede zijn begrepen alle kosten van aanbouw van nieuw materieel voor de Staatsmarine, waartegenover Hoofdstuk XII een verlichting ondergaat, kan de nieuwe last uit hoofde van de aanspraken, welke de defensie, in vergelijking met de begroting van 1937, stelt, op $\pm$ f 18,2 miljoen worden aangenomen. Bij de beoordeeling van dit bedrag mag niet uit het oog worden verloren, dat dit, hoewel het in zijn geheel voor den gewonen dienst een hoogere uitgaaf is, ook betrekking heeft op uitgaven, welke eveneens, doch niet ten laste van den gewonen dienst, in 1937 zijn gedaan. Uit de Memorie van Toelichting met betrekking tot het VIIIste Hoofdstuk kan blijken, dat het eindcijfer der begroting voor 1937 belangrijk lager kon worden gesteld in verband met de omstandigheid, dat in 1937 nog een gedeelte der kosten verbonden aan de verbetering en aanvulling van het bestaande materieel der weermacht ten laste van het Defensiefonds kon worden gebracht.

Hiermede zijn de voornaamste factoren, welke tot de reële verhooging van uitgaven met f 34,4 miljoen hebben geleid, in het licht gesteld.

Vergelijking van dit bedrag met dat van de reële verhooging der middelen, zooals dat op pag. 14 is berekend, geeft nog aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Van het bedrag aan meerdere middelen, aldaar becijferd op f 50,1 miljoen, is f 34,4 miljoen benut voor reële verhooging van uitgaven, zoodat een bedrag van niet meer dan f 15,7 miljoen voor de verbetering van het budget kan worden aangewend.

Van de hoogere opbrengst der *belastingmiddelen* ad f 61,3 miljoen kan derhalve niet meer dan f 15,7 miljoen dienen tot werkelijke verbetering van het budget. De ondergeteekende betreurt het zeer, dat voornamelijk als gevolg van de reeds genoemde omstandigheden geen voor het budget meer bevredigend resultaat kan worden bereikt. Vergelijking van dit bedrag met het bedrag van het ook na de verbetering nog resteerende reële tekort ad circa f 84,7 miljoen toont wel zonneklaar aan, dat, indien de verbetering niet in veel sterkere mate voortschrijdt en vooral indien de als gevolg daarvan beschikbaar komende middelen niet volledig voor een primair belang als de budgetsaneering beschikbaar worden gehouden, deze voorshands niet kan worden bereikt.

Naast de besproken budgetverbetering als gevolg van het ruimer vloeien der middelen is de begroting voor 1938, in vergelijking met haar voorgangster, nog gebaat, doordat in die begroting bereids rekening is gehouden met het voordeel, dat voor het Rijksbudget kan voortvloeien uit de wijziging van de verdeling van kosten van de zeemacht tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië — zie in vorenstaande opstelling het onderdeel sub 3 —. Omtrent deze aangelegenheid behoort nog nader overleg tusschen de belanghebbende Departementen en ook met Nederlandsch-Indië zelf gepleegd te worden. Bedoeld voordeel is in de begroting tot uitdrukking gebracht door den post voor tegemoetkoming aan Nederlandsch-Indië in de bestrijding van de uitgaven voor de Marine op Hoofdstuk XII, welke, indien de kostenverdeling niet gewijzigd werd, op f 13,8 miljoen zou moeten worden geraamd, thans pro memorie uit te trekken, terwijl daartegenover Hoofdstuk VIII (Defensie) belast is met de kosten ad f 7 340 000 van aanbouw van de vloot, welke tot nu toe op de Indische begroting voorkwamen. De bate voor de begroting 1938 bedraagt derhalve voorshands f 6 460 000. Het hierboven bedoelde overleg kan er toe leiden, dat deze bate uiteindelijk op een ander bedrag zal moeten worden gesteld.

De totale bate, welke de begrooting 1938 bij vergelijking met de begrooting 1937 toevalt, beloopt derhalve f 15,7 miljoen + f 6,5 miljoen of rond f 22,2 miljoen.

Het bedrag wegens geëffectueerde perspectiefbesparingen ad f 3,3 miljoen, in de opstelling op pag. 15 sub 4 vermeld, kan niet aan het voor 1938 beschikbaar komende bedrag worden toegevoegd, omdat de perspectiefbesparingen reeds dekkingsmiddel waren voor het tekort op de begrooting voor 1937.

Het genoemde bedrag ad f 22,2 miljoen moet, zooals nog zal worden uiteengezet, dienen om de niet geëffectueerde dekkingsmiddelen van het dekkingsplan, hetwelk voor 1937 werd aanvaard, te vervangen, zoodat het tot het leedwezen van ondergeteekende in het algemeen niet beschikbaar is om terug te komen op de boven opgesomde buitengewone maatregelen, die in vorige jaren werden genomen ter ontlasting van de begrooting en waarvan in de Millioenennota, welke ter geleide van de begrooting voor 1937 werd ingediend, werd geconstateerd, dat al deze maatregelen, welke hun rechtvaardiging uitsluitend hebben kunnen vinden in den slechten financieelen toestand der laatste jaren, de reservekrachten, die een goede Staatsbegrooting behoort te bezitten, langzamerhand hebben uitgeput en dat het herstel daarvan een der eerste zaken is, die behooren te geschieden, zoodra de mogelijkheid daarvoor zal worden geboden. Deze uitspraak van zijn ambtsvoorganger onderschrijft de ondergeteekende volledig.

Met betrekking tot één maatregel, tot de hierbedoelde groep behorende, moet hij intusschen reeds voor 1938 een uitzondering maken.

Voor den Rijkssteun aan de noodlijdende gemeenten werd voor 1937 een bedrag geraamd, dat beduidend lager was dan het totaal van de door deze groep van gemeenten benodigde middelen. Ten gevolge hiervan zal de schuld van deze gemeenten worden verhoogd met het bedrag, dat zij voor het sluitend maken van den gewonen dienst harer begrootingen meer behoeven dan het Rijk kan verstrekken. Naar het oordeel van ondergeteekende kan deze maatregel wegens de groote moeilijkheden, daaraan voor de betrokken gemeenten verbonden, niet gecontinueerd worden. Bereids is in de ontwerp-begrooting voor steun aan noodlijdende gemeenten het bedrag uitgetrokken, dat in verband met de behoeften van de gemeenten noodig wordt geoordeeld. Dit bedrag is f 3,05 miljoen hooger dan het voor 1937 gevoteerde bedrag.

Volledigheidshalve merkt hij voorts in dit verband nog op, dat ingevolge de wet tot verlaging van de openbare uitgaven, de helft van het bedrag, dat de omzetbelasting meer opbrengt dan f 70 miljoen ten bate van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds behoort te worden gebracht. Op deze begrooting is een opbrengst van f 75 miljoen geraamd, zoodat f 2,5 miljoen aan voormeld fonds ten goede komt. Dit bedrag strekt dus in mindering van het bedrag der als noodmaatregel tijdelijk achterwege gelaten storting in bedoeld Fonds.

Voor beide maatregelen te zamen is derhalve een bedrag van rond f 5,5 miljoen noodig — zie in de opstelling op pag. 15 het onderdeel sub 5.

Voor de wijze, waarop het hierboven ten gunste van de begrooting voor 1938 geconstateerde verschil ad f 22,2 miljoen, hetwelk na aftrek van het genoemde bedrag van f 5,5 miljoen nog f 16,7 miljoen beloopt, zal moeten worden aangewend, wordt verwezen naar de hieronder volgende mededeelingen met betrekking tot de voorziening in het tekort op de begrooting.

Met de hiervoren opgenomen beschouwingen meent de ondergeteekende de cijfers van het algemeen budget voldoende te hebben toegelicht.

Titel B. Kapitaaldienst.

De Kapitaaldienst wijst voor 1938 een totaal in uitgaven aan	f 179 913 926
van	
en in ontvangsten van	24 239 950
zoodat het nadeelig saldo bedraagt	<u>f 155 673 976</u>

Voor 1937 is geraamd aan uitgaven	f 128 566 721
en aan ontvangsten	20 082 000

zoodat het nadeelig saldo voor 1937 werd geraamd op	f 108 484 721
---	---------------

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende medegedeeld:

Wat de uitgaven betreft wordt meer aangevraagd voor Hoofdstuk V f 1 909 885, als gevolg van hogere kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij en het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie; voor Hoofdstuk VIIB is meer nodig f 5 047 653, in hoofdzaak wegens hogere uitgaven voor bedijkingen met bijbehorende werken (f 395 500), voor voorschot aan het Verkeersfonds (f 16 405 683), voor kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds (f 3 973 750), voor voorschot aan het Werkloosheidssubsidiefonds ter verstrekking van voorschotten aan gemeenten (f 10 575 000), waartegenover staat dat o. a. minder nodig is voor voorschot aan het Defensiefonds (f 20 195 200), voor voorschot aan het Gemeentefonds (f 3 088 300) en voor ingetrokken en ter ontneming bestemde munten (f 3 000 000); Hoofdstuk VIII is verhoogd met f 41 080 000, waarvan f 40 940 200 wegens ten laste van den Kapitaaldienst gebrachte uitgaven voor het inhalen van den achterstand in de behoeften van de weermacht; voor Hoofdstuk IX is meer nodig f 2 865 667, voornamelijk wegens een hogere raming van de uitkeering aan de Staatsmijnen in Limburg wegens verstrekking van obligatie-kapitaal met f 4 000 000 en een lagere raming van den post: verbetering van de rivier de Maas voor groote afvoeren met f 1 000 000. Op Hoofdstuk XI wordt f 470 000 méér aangevraagd voor aankoop van gronden en stichting van boerderijen ten behoeve van de werkverschaffing.

De hogere raming der middelen ad f 4 157 950 is in hoofdzaak het gevolg van een hogere kapitaalaflossing door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie ad f 1 577 300 en van een hogere aflossing op het obligatiekapitaal der Staatsmijnen ad f 2 200 000.

Rijksfondsen en -bedrijven.

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet en artikel 11 der Bedrijvenwet worden bij de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1938 gelijktijdig ingediend de begrotingen der afzonderlijke Fondsen en der Staatsbedrijven voor gemeld dienstjaar, te weten van:

- A. het Tiendfonds.
- B. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.
- C. het Defensiefonds.
- D. de voltooiing van het Vestingstelsel.
- E. het Verkeersfonds.
- F. het Zuiderzeefonds.
- G. het Landbouwerisisfonds.
- H. het Gemeentefonds.
- I. het Werkloosheidssubsidiefonds.
- K. het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij.
- L. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie.
- M. het Staatsmuntbedrijf.
- N. het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen.
- O. het Staatsvisschershavenbedrijf.
- P. de Staatsmijnen in Limburg.

De resultaten dezer begrotingen, voor zooveel leidende tot uitgaven ten laste van — of inkomsten ten bate van de Rijksbegroting, zijn opgenomen eenerzijds in de hoofdstukken der Rijksbegroting van uitgaven, anderzijds verwerkt in de Midelen.

Het zij ondergeteekende vergund te dezer plaatse nog eenige opmerkingen te maken over:

de begroting van het werkloosheidssubsidiefonds.

Moest voor dit fonds voor 1937 een begroting worden opgesteld, welke na ontlast te zijn van de helft der bijzondere bijdragen, waaraan de gemeenten voor 1937 naar raming behoefte hadden, toch nog een nadeelig saldo liet zien van f 7,7 miljoen, waarvoor in het geheel geen dekingsmiddelen aanwezig waren, thans kan een begroting worden aangeboden, welke gunstiger is.

Bij de handhaving van den maatregel, dat de helft van het totaal aan bijzondere bijdragen, waaraan de gemeenten behoefte hebben, weder in den vorm van voorschotten ten laste van den kapitaaldienst van de Fondsbeegroting zullen worden verleend, zullen de uitgaven, het begrotingsjaar zelf betreffende, door de gewone inkomsten kunnen worden gedekt. De begroting voor 1938 vertoont derhalve een beeld, dat f 7,7 miljoen gunstiger is, dan dat van 1937, al moet hiervan onmiddellijk worden toegevoegd, dat voor het nadeelig saldo van een afgesloten dienstjaar, hetwelk in 1938 voor het eerst op de begroting moet worden gebracht, daarop nog geen ruime aanwezig is. Met het oog op het groote tekort, dat het Rijksbudget voor 1938 nog vertoont, zou de vraag ernstige beschouwing verdienen, of de vermindering van de werkloosheid niet voor een gedeelte aan het Rijk ten goede moet komen door verlaging van de op het Rijksbudget al te zwaar drukkende bijdrage aan het Fonds van f 53 miljoen.

Dat niet tot verlaging van dezen last het voorstel wordt gedaan, vindt zijn motiveering in de ook thans nog precare positie van het Fonds. Nu de curve der werkloosheid zich naar omhoog buigt, verwacht de Regering, dat de positie van het Fonds verstevigd zal worden, indien de inkomsten van het Fonds voorschands gehandhaafd blijven.

Indien bij het voorschrijven van de vermindering der werkloosheid aan de uitgaatszijde van de Fondsbeegroting eenige ruimte ontstaat, zal, naar de meening der Regering, deze allereerst benut moeten worden om terug te kunnen op den maatregel, welke vorig jaar werd genomen, strekkende om een deel der bijzondere bijdragen uit het Fonds aan de gemeenten door voorschotten te vervangen.

Eerst wanneer de besparing op de uitgaven, welke op de onderhavige begroting zijn geraamd, grooter is dan noodig om op bedoelden maatregel terug te kunnen, zal dit meerdere worden aangewend voor de dekking van het nadeelig saldo van den dienst 1935 ad ca. f 14,7 miljoen, hetwelk ingevolge de wettelijke voorschriften op deze begroting is overgebracht.

Voorts heeft de Regering aanleiding gevonden de voorschotten aan de gemeenten, welke in de plaats treden voor de bijzondere bijdragen uit het Fonds, renteloos te verstrekken.

Ten slotte wordt nog opgemerkt, dat door den ondergeteekende, in samenwerking met zijn ambgenooten van Binnenlandsche Zaken en van Sociale Zaken, het oordeel van de commissie, als bedoeld in art. 9bis van de wet van 11 September 1936 (*Staatsblad* n°. 402), is gevraagd over de wenschelijkheid van wijziging van den algemeenen maatregel van bestuur, welke de verlening van de bijdragen uit het Fonds aan de gemeenten nader regelt; de bedoeling zat daarbij voor, de vraag in overweging te nemen, of de wijziging in het verloop der werkloosheidscurve verandering van de regelen, betreffende de verlening van bijdragen aan de gemeenten, wenschelijk maakt. In het bijzonder is hierbij voorts gedacht aan de wenschelijkheid van opheffing van het bezwaar, dat vele gemeenten als gevolg van het systeem van berekening der bijdragen weinig financieel belang hebben bij de stijging of daling van het totaalbedrag der uitgaven voor werkloosheidsvoorziening.

Voorziening in het tekort.

Thans komende tot de bespreking van de voorziening in het tekort op de begroting, zooals deze is ingediend, ad f 13 245 636 brengt de ondergeteekende allereerst onder de aandacht, dat van de dekingsmiddelen, welke voor de dekking van het tekort

op de begrooting van 1937 in aanmerking zijn genomen, in dat dienstjaar geen effect hebben gehad:

1°. de besparing, te verwachten van de herberekening der pensioenen van burgerlijke en militaire ambtenaren overeenkomstig het ontwerp van wet, dat bij de Staten-Generaal is ingediend;

2°. de verhooging van inkomsten als gevolg van een eveneens bij de Staten-Generaal aanhangig gemaakt wetsontwerp, strekkende tot tijdelijke verhooging van sommige Nederlandsche invoerrechten (Gedrukte Stukken Zitting 1936—1937, 70, n°. 4).

Van deze dekkingsmiddelen werd een verbetering van $\pm$ f 5,4 miljoen verwacht.

Het overleg omtrent beide wetsontwerpen tusschen de Staten-Generaal en de Regeering is nog niet geëindigd.

Waar de Regeering het voornemen heeft eerstgenoemd wetsontwerp in te trekken en het laatstgenoemd wetsontwerp nog in beraad heeft gehouden, meent de ondergeteekende met geen van beide maatregelen bij de opstelling van het dekkingsplan voor 1938 rekening te moeten houden.

Wat nu ten slotte de z.g. perspectiefbesparingen aangaat, welke tot een bedrag van f 27,8 miljoen tegenover het tekort op de begrooting van 1937 waren gesteld, wordt in de eerste plaats opgemerkt, dat voor 1938 met een deel van dit bedrag, namelijk f 3,3 miljoen, als besparing, welke in dat jaar geëffectueerd zal worden, is rekening gehouden. Er resteert dan nog f 24,5 miljoen aan perspectiefbesparingen.

Naar het oordeel van ondergeteekende behooren alleen de besparingen, welke in het begrotingsjaar werkelijk effect zullen hebben, bij de opstelling van een dekkingsplan in aanmerking te worden genomen. Zoo spoedig mogelijk zal naar zijn oordeel dan ook teruggekeerd moeten worden tot de z. i. alleen juiste methode om de perspectiefbesparingen eerst in het dekkingsplan te verwerken van het jaar, waarin zij worden geëffectueerd.

Voor het jaar 1938 kunnen evenwel de perspectiefbesparingen bij de opstelling van het dekkingsplan nog niet geheel ontbeerd worden. Na ernstige overweging kan de ondergeteekende aanleiding vinden de niet geëffectueerde f 24,5 miljoen tot het bedrag van het tekort ad f 13 245 656 als dekkingsmiddel aan te merken.

Wanneer nu de thans aangeboden begrooting nog eens naast de begrooting van het jaar 1937 wordt gelegd, zal geconstateerd kunnen worden, dat beide in feite een zeer groot tekort vertoonen en wel tot het bedrag, waarmede de begrooting als gevolg van de bovenbesproken buitengewone maatregelen is ontlast. Hierbij moet dan volledigheidshalve opgemerkt worden, dat op één maatregel, nl. die betreffende den steun aan de noodlijdende gemeenten, in de begrooting 1938 teruggekomen is en dat van de geraamde opbrengst der omzetbelasting ad f 75 miljoen een bedrag van f 2,5 miljoen voor het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds is gereserveerd.

Bij de vergelijking kan dan nog ten gunste van de begrooting 1938 worden opgemerkt:

1°. dat deze begrooting niet meer in het teken staat van den aanhoudenden strijd tegen dalende inkomsten eenerzijds en stijgende behoeften, onmiddellijk verband houdende met de ernstige tijdsomstandigheden anderzijds, met welk beeld de ambtsvoorganger van ondergeteekende in de vorige Millioenennota het karakter van het gedurende de afgelopen vierjarige periode gevoerde financieele beleid kenschetste;

2°. dat de dekkingsmiddelen, welke in het dekkingsplan van 1938 zijn gebracht, in meerdere mate de verwachting wettigen, dat zij ook inderdaad gerealiseerd zullen worden. Immers is in de plaats van de nog niet geëffectueerde f 24,5 miljoen aan perspectiefbesparingen en $\pm$ f 5,4 miljoen aan overige dekkingsmiddelen, hiervoren genoemd, voor 1938 gekomen een reële verbetering van het budget tot een bedrag van circa f 16,7 miljoen¹⁾ en een bedrag van niet meer dan circa f 13,2 miljoen aan perspectiefbesparingen.

¹⁾ Voor de berekening van dit bedrag wordt naar pag. 17 verwezen.

Hiernede is het beeld van budget en dekingsplan 1938 geteekend.

De conclusie van vorenstaande beschouwingen zal moeten zijn, dat nog een lange weg zal moeten worden afgelegd, vóór en al eer het reëel sluitende budget is bereikt.

Gebleken is, in welke ernstige mate de sanering van het budget wordt vertraagd door den nieuwen factor, voortspruitende uit de noodzakelijkheid, meerdere gelden voor het defensie-apparaat uit te geven. Met het bedrag, dat voor dit doel thans op de begrooting voor 1938 is geraamd, is het voor de defensie in dezen tijd benoodigde bedrag nog geenszins bereikt. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de eischen, welke bij doorvoering van de plannen tot uitbreiding van het contingent en verlenging van den eersten oefeningstijd en de daarmede en met het in gebruik stellen van nieuw materieel samenhangende maatregelen aan het budget zullen worden gesteld. Deze eischen zijn van zoodanigen omvang, dat het financieel niet verantwoord is te achten die uitgaven te doen, zonder tevens maatregelen te nemen voor haar gedeeltelijke dekking uit nieuwe middelen. Deze dekking zal te zijner tijd op zich zelf worden bezien. Doch op welke wijze ook daarin zal worden voorzien, steeds zal de positie van de begrooting in ernstige mate den nadeeligen invloed van de hoogere uitgaven ondervinden en aldus zullen de obstakels, welke zich op den weg naar de sanering bevinden, weder worden vermeerderd.

De ondergeteekende meent, dat het overbodig is de gevaren te schetsen, waaraan bij het doen voortduren van den huidige ongezonden toestand van het budget de financieele positie van het Rijk blootstaat. Hij betreurt het in hooge mate, dat ten gevolge van dezen toestand er voorloopig niet aan gedacht kan worden de belastingen, die zwaar op het Nederlandsche volk drukken, te verlagen. Hoe wenschelijk zulk een verlaging ook moge zijn, toch zou men zich schuldig maken aan een roekeloze politiek, indien men daartoe overging, zonder dat de begrooting van inkomsten en uitgaven in het juiste evenwicht is gebracht.

Wel is er aanleiding te overwegen enkele indirecte belastingen te verlagen, die, uit fiscaal oogpunt beschouwd, te hoog zijn opgevoerd. Met name wordt hier gedacht aan enkele accijnzen. Maar ook tot zulk een verlaging zal alleen het initiatief genomen mogen worden, als met groote waarschijnlijkheid verwacht mag worden, dat de verlaging geen aanmerkelijke vermindering in de opbrengst zal ten gevolge hebben.

Een tweetal vragen, welke naar aanleiding van de vorenstaande beschouwingen min of meer voor de hand liggen, mogen thans nog worden behandeld. In de eerste plaats zal wellicht de vraag worden gesteld of eventueel door conversie van Staats-schuld budgetaire perspectieven voor de naaste toekomst zouden kunnen worden geopend. Hoewel de mogelijkheid van conversie ten gevolge van de op de kapitaalmarkt ingetreden belangrijke *daling* van het renteniveau geenszins denkbeeldig is te achten, geeft de ondergeteekende, niet het beeld voor oogen van den nog niet-geschoten beer en diens reeds vooraf verkochte huid, er de voorkeur aan deze vraag voor het oogenblik onbesproken te laten. Niettemin worde er reeds thans op gewezen, dat de eventueel uit conversie voortspruitende verlichting van den rentelast, bij hervatting van normale aflossingen, waarnaar immers dient gestreefd te worden, althans gedurende de eerstvolgende jaren, voor een belangrijk gedeelte zal worden gecompenseerd door hoogere schuldaflossing, die uit deze conversie zal voortvloeien.

In de tweede plaats ligt de vraag voor de hand, of de reeds in het jaar 1936 ingetreden verbetering van den economischen toestand hier te lande, welke vooral in de laatste maanden tot uiting kwam in een niet on aanzienlijke stijging der middelen, het budgetaire toekomstbeeld niet gunstig beïnvloedt. Inderdaad is tengevolge van het ingetreden conjunctuurstel de budgetaire positie verbeterd en is dan ook de ramming der middelen in de ontwerp-begrooting reëel met een bedrag van niet minder dan f 50.1 miljoen verhoogd. Niettemin is voor optimisme in dit opzicht geen plaats en wel, omdat de uitgavenkant van het budget — zelfs afgezien van den invloed van de verhooging der defensie-

uitgaven — nog slechts zeer weinig van de conjunctuurverbetering heeft geprofiteerd. Integendeel, op menig begrotingsonderdeel moest de raming der uitgaven ten gevolge van de reeds genoemde factoren niet onaanzienlijk worden verhoogd. Voeg daarbij de omstandigheid, dat ondanks conjunctuurherstel nog steeds een aanzienlijk deel der valide Nederlandsche arbeidskrachten werkloos blijft, zoodat uit dien hoofde op het budget zoowel van Rijk als van gemeenten een aanzienlijke druk blijft bestaan, terwijl ook in de toekomst het normaal accres der uitgaven ten gevolge van den bevolkingsaanwas (te schatten op $\pm$ f 10 miljoen 's jaars!), hetwelk op den duur niet volledig door bezuiniging op andere uitgaven zal kunnen worden opgevangen, wederom zijn invloed zal doen gelden, dan ligt de conclusie voor de hand, dat voor budgetair optimisme voorloopig niet de minste reden bestaat.

Ook daarom meent de ondergeteekende tegen een te groot optimisme, gebaseerd op de verbeterende conjunctuur hier te lande, te moeten waarschuwen, omdat in het verleden zeer duidelijk is gebleken, dat deze conjunctuur in zekeren zin parallel loopt met de ontwikkeling van de wereldconjunctuur. M.a.w. tusschen het verloop der middelen hier te lande en het verloop der wereldconjunctuur bestaat verband. Daar er geen zekerheid bestaat, dat de ontwikkeling der wereldconjunctuur voor de naaste toekomst in stijgende lijn door zal gaan, schijnt ten aanzien van het toekomstig verloop van 's Rijks middelen een voorzichtig beleid op zijn plaats.

Voor zoover de Regeering het in haar macht heeft, door middel van beïnvloeding der kosten van levensonderhoud mede te werken tot behoud van werkgelegenheid, zullen de noodige voorzieningen, ook al mogen deze budgetaire offers (mits binnen redelijke grenzen blijvend) vorderen, worden getroffen. Ook ten aanzien van een stimuleering der uitbreiding van werkgelegenheid, mits deze op zoodanige wijze plaats vindt, dat zij niet leidt tot *werkverschuiving*, geldt, dat hiervoor, ondanks den weinig gunstigen budgetairen toestand, middelen beschikbaar moeten zijn. Deze belangen toch vallen naar het oordeel der Regeering binnen hetzelfde kader als het defensiebelang. Overigens worde in dit verband niet uit het oog verloren, dat herstel der door de crisis aangetaste financieele fundamenteen voor de volksgemeenschap van gelijke orde is als de behartiging der evengenoemde andere belangen.

Resumeerende luidt de conclusie, bij de vaststelling van den financieelen koers, dien de Regeering in de naaste toekomst meent te moeten sturen, dat voor de volvoering van de taak, die zij zich heeft gesteld met betrekking tot het behoud van de volkskracht, budgetaire saneering onvermijdelijk is. Uiteraard zullen hierbij de eventueel ruimer vloeiende middelen in principe allereerst beschikbaar moeten blijven voor de verbetering van het budget en zal uitzetting der uitgaven dan ook slechts daar mogen plaats hebben, waar zij, gelijk bij de uitgaven voor de defensie en eenige economisch-sociale maatregelen, als een onvermijdelijke noodzakelijkheid is te beschouwen. Uitzetting van de uitgaven voor een bepaald doel in zoo belangrijke mate als thans voor de defensie is voorgenomen, moet, zelfs in normale omstandigheden, noodzakelijk leiden tot beperking van de uitgaven voor de andere onderdeelen van Regeeringszorg. In de huidige omstandigheden echter is deze beperking dubbel geboden.

Het zal dus duidelijk zijn, dat voorshands ook de mogelijkheid ontbreekt tot het doen van allerlei belangrijke uitgaven, die op zichzelf gewenscht of nuttig zouden zijn, zooals: verhooging van salarissen en loonen, verlaging van de leerlingenschaal bij het lager onderwijs, uitbreiding van de gelegenheid tot opnemng in de ouderdomsverzekering en meer andere.

De Regeering heeft vertrouwen, dat, indien het verloop van de middelen zich in gunstige richting blijft ontwikkelen en ook de crisisuitgaven, welke op de Rijksbegrooting drukken, als gevolg van een voortgaande gunstige ontwikkeling van den economischen toestand kunnen worden verlaagd, bij een beleid, als de Regeering heeft aangegeven, het reëel sluitende budget zal worden bereikt.

BIJLAGEN,
behoorende bij de Nota, betreffende
den toestand van 's Rijks financiën,
overgelegd bij de ontwerp-Rijks-
begrooting voor het dienstjaar 1938.

Bijlage A.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1938.
TITEL A. GEWONE DIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1938.	Toegestane uit- gaven en geraamd- de Middelen voor 1937. ¹⁾	Verschil tusschen de raming voor 1938 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1937.		Vermoedelijk beloop der uit- gaven en vermo- delijke opbrengst der Middelen voor 1936. ²⁾
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hofst. I. Huis der Koningin . . .	f 1 750 000,—	f 1 550 000,—	f 210 000,—		f 1 369 958,55
" II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin. . .	1 940 195,—	1 892 134,—	48 061,—		1 748 683,12
" II.A. Algemeene Zaken	83 544,—	34 792,—	48 752,—		31 215,72
" III. Buitenlandse Zaken. . .	3 710 573,—	3 582 322,—	128 251,—		3 221 064,52
" IV. Justitie	26 360 786,—	25 828 842,—	531 944,—		24 837 180,42
" V. Binnenlandse Zaken . .	33 529 194,—	30 101 704,—	3 427 490,—		30 150 301,—
" VI. Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	142 252 533,—	142 264 486,—		11 953,—	142 932 941,—
" VII.A. Nationale Schuld	150 567 958,—	143 152 260,—	7 415 698,—		142 444 603,23
" VII.B. Financien	63 271 170,—	55 502 256,—	7 768 914,—		54 915 817,63
" VIII. Defensie	110 359 238,—	84 845 998,—	25 513 240,—		86 279 059,—
" IX. Waterstaat.	50 398 744,—	41 529 448,—	8 869 296,—		38 951 039,28
" X. Economische Zaken . . .	13 511 817,—	17 971 986,—		f 4 460 169,—	20 905 271,12
" XI. Sociale Zaken	97 040 622,—	96 205 113,—	835 509,—		88 740 327,—
" XII. Koloniën.	8 379 557,—	19 617 742,—		11 238 185,—	18 230 612,—
" XIII. Onvoorziene Uitgaven. . .	30 000,—	30 000,—			26 576,63
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingsstaat (titel A).	689 950 275,—	610 059 022,—	f 79 891 253,—		618 081 728,—
Voordeelig saldo				15 710 307,—	f 654 784 650,22
Nadeelig saldo.	f 13 245 656,—	f 54 050 061,—			f 36 702 922,22

¹⁾ Cijfers der vastgestelde begrooting 1937, gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeling.
²⁾ De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeling.

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1938.	Toegestane uit- gaven en geraam- de Middelen voor 1937. 1)	Verschil tusschen de raming voor 1938 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1937.		Vermoeelijk beloop der uit- gaven en vermoe- delijke opbrengst der Middelen voor 1936. 2)
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. V. Binnenlandsche Zaken . .	f 15 072 567,—	f 13 162 682,—	f 1 909 885,—		f 10 957 341,—
” VIIA. Nationale Schuld	11 000 000,—	11 000 000,—			6 780 000,—
” VIIB. Financiën	98 304 359,—	93 256 706,—	5 047 653,—		85 728 826,715
” VIIL. Defensie	41 620 000,—	540 000,—	41 080 000,—		928 552,—
” IX. Waterstaat.	11 918 000,—	9 052 333,—	2 865 667,—		12 652 442,61
” X. Economische Zaken . . .	174 000,—	200 000,—		f 26 000,—	2 318 870,51
” XI. Sociale Zaken	1 825 000,—	1 355 000,—	470 000,—		786 751,—
” XII. Koloniën					50 000,—
MIDDELEN.					
Total van den ramingsstaat (titel B)	24 239 950,—	20 082 000,—	f 4 157 950,—	f 26 000,—	f 120 202 783,835
Voordeelig saldo					87 725 287,—
Nadeelig saldo.	f 155 673 976,—	f 108 484 721,—			f 32 477 496,835

GEHEELE DIENST.

S A L D I.	Geraamd voor 1938.	Vastgestelde begrooting 1937.			Vermoeelijke uitkomst dienst 1936.
Voordeelig saldo titel A.					
Nadeelig saldo ” A.	f 13 245 656,—	f 54 050 061,—			f 36 702 922,22
Voordeelig saldo titel B.					
Nadeelig saldo ” B.	155 673 976,—	108 484 721,—			32 477 496,835
Voordeelig saldo Geheele dienst. . .					
Nadeelig ” ” ” ” ”	f 168 919 632,—	f 162 534 782,—			f 69 180 419,055

1) Zie eerste noot op voorgaande pagina.
2) Zie tweede noot op voorgaande pagina.

Bijlage B.

Beknopt vergelijkend overzicht van de Raming der

OMSCHRIJVING.		R A M I N G voor 1938.	
TITEL A. GEWONE DIENST.			
Hoofdstuk I. Huis der Koningin	f	2 000,—	
Hoofdstuk II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin		64 026,—	
Hoofdstuk II A. Departement van Algemeene Zaken		21 475,—	
Hoofdstuk III. Departement van Buitenlandsche Zaken		886 636,—	
Hoofdstuk IV. Departement van Justitie		5 832 281,—	
Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken		14 673 363,—	
Hoofdstuk VI. Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen		13 687 565,—	
Hoofdstuk VII A. Nationale Schuld		30 466 561,—	
Hoofdstuk VII B. Departement van Financien:			
Grondbelasting, hoofdsom en opcenten	f	10 600 000,—	
Inkomstenbelasting, hoofdsom en opcenten		75 000 000,—	
Vermogensbelasting, hoofdsom en opcenten		20 000 000,—	
Verdedigingsbelasting I.		9 000 000,—	
Belasting van de doode hand		1 800 000,—	
Dividend- en tantiemebelasting, hoofdsom en opcenten		21 000 000,—	
Rechten op den invoer		98 000 000,—	
Statistiekrecht		2 500 000,—	
Accijns op zout.		2 000 000,—	
Accijns op geslacht		7 200 000,—	
Accijns op wijn, hoofdsom en opcenten		2 200 000,—	
Accijns op het gedistilleerd, hoofdsom en opcenten		28 000 000,—	
Accijns op bier.		7 000 000,—	
Accijns op suiker, hoofdsom en opcenten		55 000 000,—	
Accijns op tabak		35 000 000,—	
Belasting op gouden en zilveren werken		575 000,—	
Omzetbelasting		75 000 000,—	
Couponbelasting		6 000 000,—	
Rechten en boeten van zegel, hoofdsom en opcenten		26 000 000,—	
Rechten en boeten van registratie		17 000 000,—	
Rechten en boeten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking		46 000 000,—	
		544 875 000,—	
Overige middelen betreffende Financien		52 597 181,—	
Totaal Hoofdstuk VII B.		f 597 472 181,—	

OMSCHRIJVING.		R A M I N G voor 1938.	
Hoofdstuk VIII.	Departement van Defensie.	f	4 964 394,—
Hoofdstuk IX.	Departement van Waterstaat.		2 909 933,—
Hoofdstuk X.	Departement van Economische Zaken		4 646 453,—
Hoofdstuk XI.	Departement van Sociale Zaken		13 740 913,—
Hoofdstuk XII.	Departement van Koloniën.		582 494,—
Hoofdstuk XIII.	Overige ontvangsten.		<i>Memorie.</i>
Totaal Titel A. Gewone dienst		f	689 950 275,—
TITEL B. KAPITAALDIENST.			
Hoofdstuk VIIA.	Nationale Schuld.		16 939 650,—
Hoofdstuk VIIB.	Departement van Financier.		6 850 000,—
Hoofdstuk IX.	Departement van Waterstaat		270 300,—
Hoofdstuk X.	Departement van Economische Zaken		180 000,—
Totaal Titel B. Kapitaaldienst		f	24 239 950,—

R A M I N G voor 1937. ¹⁾	V E R S C H I L tusschen de raming voor 1938 en die voor 1937.			DIENSTJAAR 1936. ²⁾ Vermoedelijke opbrengst.
	Meer.		Minder.	
f 4 563 389,— 2 488 325,— 4 919 905,— 7 081 087,— 859 876,— <i>Memorie.</i>	f 401 005,— 421 608,— 6 659 826,— 273 452,— 277 382,—		f 4 771 175,— 2 864 089,— 6 011 850,— 10 887 712,— 557 055,—	
f 610 059 022,— 13 047 000,— 6 625 000,— 260 000,— 150 000,—	f 79 891 253,— 3 892 650,— 225 000,— 10 300,— 30 000,—		f 618 081 728,— 24 108 311,— 63 097 909,— 337 224,— 181 843,—	
f 20 082 000,—	f 4 157 950,—		f 87 725 287,—	

¹⁾ Cijfers gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

²⁾ De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

Bijlage C.

Overzicht van de hoofdstukken van den GEWONEN DIENST (1938 en 1937) met ontvangsten. (Voor zooveel betreft hoofdstuk

	1938.			
	Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.	
			Voordeelig.	Nadeelig.
Hoofdstuk I	f 1 760 000,—	f 2 000,—	—	f 1 758 000,—
” II	1 940 195,—	64 026,—	—	1 876 169,—
” IIIA	83 544,—	21 475,—	—	62 069,—
” III	3 710 573,—	886 636,—	—	2 823 937,—
” IV	26 360 786,—	5 832 281,—	—	20 528 505,—
” V	33 529 194,—	14 673 363,—	—	18 855 831,—
” VI	142 252 533,—	13 637 565,—	—	128 564 968,—
” VIIA	150 567 958,—	30 466 561,—	—	120 101 397,—
” VII B	63 271 170,—	*) 52 597 181,—	—	10 673 989,—
” VIII	110 359 238,—	4 964 394,—	—	105 394 844,—
” IX	50 398 744,—	2 909 933,—	—	47 488 811,—
” X	13 511 817,—	4 646 453,—	—	8 865 364,—
” XI	97 040 622,—	13 740 913,—	—	83 299 709,—
” XII	3 379 557,—	582 494,—	—	7 797 063,—
” XIII	30 000,—	Memorie.	—	30 000,—
Belastingen.	—	544 875 000,—	f 544 875 000,—	—
Total.	f 703 195 931,—	f 689 950 275,—	f 544 875 000,—	f 558 120 656,— 13 245 656,—

*) Zonder belastingen.

1) Cijfers gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeling.

vermelding van de vermeerdering of vermindering van het saldo van uitgaven en
VII B met uitschakeling van de belastingen.)

1937. 1)				Vergelijking der saldi.			
Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.		Voordeelige saldi.		Nadeelige saldi.	
		Voordeelig.	Nadeelig.	1938. Meer.	1938. Minder.	1938. Meer.	1938. Minder.
f 1 550 000,—	f 1 000,—	—	f 1 549 000,—	—	—	f 209 000,—	—
1 892 134,—	63 140,—	—	1 828 994,—	—	—	471 175,—	—
34 792,—	21 465,—	—	13 327,—	—	—	48 742,—	—
3 582 322,—	873 206,—	—	2 709 116,—	—	—	114 821,—	—
25 828 842,—	5 952 052,—	—	19 876 790,—	—	—	651 715,—	—
30 101 704,—	14 599 106,—	—	15 502 598,—	—	—	3 353 233,—	—
142 264 486,—	13 840 805,—	—	128 423 681,—	—	—	141 287,—	—
143 152 260,—	32 670 949,—	—	110 481 311,—	—	—	9 620 086,—	—
55 502 256,—	*) 50 399 717,—	—	5 102 539,—	—	—	5 571 450,—	—
84 845 998,—	4 563 389,—	—	80 282 609,—	—	—	25 112 235,—	—
41 529 448,—	2 488 325,—	—	39 041 123,—	—	—	8 447 688,—	—
17 971 986,—	4 919 905,—	—	13 052 081,—	—	—	—	f 4 186 717,—
96 205 113,—	7 081 087,—	—	89 124 026,—	—	—	—	5 824 317,—
19 617 742,—	859 876,—	—	18 757 866,—	—	—	—	10 960 803,—
30 000,—	Memorie.	—	30 000,—	—	—	—	—
—	471 725 000,—	f 471 725 000,—	—	f73 150 000,—	—	—	—
f 664 109 083,—	f 610 059 022,—	f 471 725 000,—	f 525 775 061,—	f 73 150 000,—	—	f 53 317 432,—	f 20 971 837,—
			54 050 061,—			32 345 595,—	

Voordeelige saldi 1938 meer	f 73 150 000,—
Nadeelige " 1938 meer	32 345 595,—
	<u>f 40 804 405,—</u>

Bijlage D.

Staat van de opbrengst van Rijks middelen

BENAMING DER MIDDELEN.	Dienst 1927.	Dienst 1928.	Dienst 1929.	Dienst 1930.	Dienst 1931.
<i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>	—	—	—	f 218,87	f 16 048,98
Orlogswinstbelasting					
<i>Overige belastingen.</i>					
Grondbelasting.	f 20 349 426,56	f 20 910 959,97	f 21 502 443,86	f 21 998 449,04	f a) 5 824 601,87
Personeele belasting.	28 474 890,10	b) 26 289 614,05	27 942 781,57	29 838 509,35	b) 2 666 246,47
Inkomstenbelasting	93 113 461,46	c) 85 715 872,09	87 091 531,62	90 145 293,81	85 753 069,50
Dividend- en tant��nebelasting	19 451 721,41	18 178 297,64	22 378 045,29	20 238 694,94	18 738 382,01
Vermogensbelasting	13 437 109,67	14 148 491,29	15 128 960,51	15 276 186,25	14 843 318,99
Verdedigingsbelasting I					
Belasting van de doode hand					
Accijns op suiker	44 378 429,12	47 655 237,92	48 627 258,51	53 136 991,95	52 628 685,13
Accijns op wijn	2 709 203,49	2 689 496,81	2 659 367,53	2 581 142,23	2 308 966,08
” binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd	46 065 813,51	44 999 027,04	j) 35 491 132,45	36 827 662,86	j) 37 835 584,65
” zout	2 130 869,39	1 974 177,—	1 979 773,23	2 156 100,38	2 098 338,46
” bier	13 454 772,37	14 668 791,38	14 968 124,17	15 634 617,91	14 429 988,57
” geslacht	10 335 425,25	10 981 717,12	12 386 847,57	11 345 391,67	8 570 123,32
” tabak	22 767 180,20	23 206 934,18	26 458 652,18	28 818 611,175	29 134 197,12
Belasting op rijwielen	m) 2 702 385,60	m) 619 063,70	—	—	—
Zegelrechten	26 678 550,19	27 435 429,85	27 904 783,26	25 738 852,47	22 731 677,51
Registratierechten	23 099 435,52	27 208 926,35	33 971 560,60	23 031 384,56	14 557 017,27
Rechten van successie en van overgang bij overlijden	p) 47 288 466,84	p) 39 471 750,48	50 410 123,18	43 945 370,82	46 992 335,32
Rechten op den invoer.	53 718 952,41	62 866 141,81	67 370 195,25	67 126 122,13	q) 64 151 248,49
Belasting op gouden en zilveren werken . .	991 812,86	1 064 864,26	1 078 691,68	1 081 301,60	888 914,96
Omzetbelasting					
Statistiekrecht					
Couponbelasting	4 359 073,785	4 564 742,09	4 655 259,33	4 029 945,13	3 124 578,26
Loodsgelden.	f 480 506 484,735	f 474 649 535,03	f 502 005 531,79	f 492 950 628,275	f 427 277 273,98
	5 070 426,11	5 014 024,05	5 164 991,41	4 907 457,97	4 319 011,85
Algemeen totaal . . .	f 485 576 910,845	f 479 663 559,08	f 507 170 523,20	f 497 853 086,245	f 431 596 235,83

over de dienstjaren 1927 tot en met 1936.

Dienst 1932.	Dienst 1933.	Dienst 1934.	Dienst 1935. (Voorloopig.)	Dienst 1936. (Voorloopig.)	TOELICHTINGEN.
—	f 44 594,22	—	—	—	Zie voor toelichtingen blz. 12.
f 5 823 374,54 b) 13 421,76 70 460 092,43 14 276 747,74 12 209 538,08	f 5 931 892,65 — 56 724 507,56 10 204 923,12 11 867 451,94	a) f 9 721 888,61 — c) 60 086 626,39 d) 13 157 144,57 e) 17 800 826,72 f) 9 115 861,66 g) 1 284 247,— h) 52 921 557,41 i) 2 718 587,48	f 9 942 032,50 — c) 67 462 490,48 10 479 738,13 e) 18 194 975,92 8 720 134,93 1 994 323,— 53 826 171,92 i) 2 114 216,48	f 10 130 000,— — 68 800 000,— d) 13 813 165,— e) 18 638 000,— 8 410 000,— 1 740 000,— 53 189 230,— i) 1 950 395,—	
52 867 264,05 2 297 154,55	h) 65 433 357,28 1 473 380,55	j) 30 344 425,27 2 117 571,99 k) 10 201 836,30 6 457 837,47 l) 31 341 347,63 ⁵	28 387 354,70 2 041 785,76 k) 8 446 235,51 5 943 016,37 33 963 299,16	27 774 046,— 1 774 032,— 7 166 666,— 6 335 824,— 33 810 111,—	
32 849 724,18 2 249 205,94 11 452 961,30 6 690 429,98 26 109 258,50 ⁵	30 974 315,75 2 011 121,13 k) 11 393 004,67 6 875 081,07 22 462 265,84	n) 17 509 247,42 11 302 455,89 34 840 211,43 q) 82 190 127,34 497 373,56 r) 54 416 491,72 1 769 815,48 t) 4 719 825,17 ⁵	16 109 659,25 10 531 053,72 34 707 931,48 q) 89 239 047,14 497 040,78 60 943 842,69 1 640 377,09 5 705 425,31	n) 19 844 628,— o) 9 760 351,— p) 38 136 445,— q) 86 243 265,— 499 568,— 62 273 764,— 1 814 263,— 5 778 104,—	
f 384 277 790,26 ⁵ 3 495 953,24	f 382 128 244,16 ⁵ 3 627 296,58	f 454 515 306,52 3 639 035,94	f 470 890 152,32 u) 2 629 721,08	f 477 881 877,— u) 655 138,—	
f 387 773 743,50 ⁵	f 385 755 540,74 ⁵	f 458 154 342,46	f 473 519 873,40	f 478 537 015,—	

TOELICHTINGEN.

- a)* De opbrengst der grondbelasting betreft een vierde van de hoofdsom dezer belasting. De overige drie vierden worden met ingang van 1 Januari 1931 uitgekeerd aan de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388). De belasting is krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) verhoogd met 20 opeenten op de aanslagen wegens gebouwde eigendommen, over de belastingjaren 1934 t/m 1938.
- b)* Deze belasting is met ingang van 1 Januari 1928 verlaagd bij de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 432) en wordt met ingang van het belastingjaar 1931 geheven ten bate van de gemeenten (wet van 15 Juli 1928, *Staatsblad* n°. 388). De nog ontrangen bedragen in 1931 en 1932 betreffen voegere belastingjaren.
- c)* Het tarief van de inkomstenbelasting is verlaagd bij de wet van 15 Maart 1928 (*Staatsblad* n°. 62) en herzien bij de wet van 26 April 1934 (*Staatsblad* n°. 217). De opbrengst over 1934 is verhoogd door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691), krachtens welke wet de heffingen, welke vroeger ten bate van het Leeningfonds 1914 kwamen, vanaf 1 Januari 1934 in de Middenen worden opgenomen. Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden 20 opeenten geheven over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1934 t/m 30 April 1939, terwijl bij de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70) de bedoelde opeenten nader worden geheven t/m 30 April 1935, terwijl over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1935 t/m 30 April 1939, opeenten worden geheven ten getale van 60, vermeerderd met een getal, gelijk aan 0,3 maal het aantal volle duizendtallen guldens, waarmee de belastbare som het bedrag van f 70 000 te boven gaat, met dien verstande, dat het aantal opeenten niet stijgt boven 78.
- d)* Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 33 opeenten en tevens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691). Krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) worden boven de vooregenoemde opeenten geheven 20 opeenten voor zoover de belasting betrekking heeft op een boekjaar, dat met of in een der jaren 1935, 1936 of 1937 is aangevallen.
- e)* Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 55 opeenten op de aanslagen in de vermogensbelasting, over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1934 t/m 30 April 1939, en eveneens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691). Bij de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70) worden bovenbedoelde 55 opeenten geheven tot en met 30 April 1935, terwijl over de belastingjaren loopende van 1 Mei 1935 t/m 30 April 1939 worden geheven 75 opeenten.
- f)* Deze belasting wordt niet meer geheven ten bate van het Leeningfonds 1914 (wet van 14 December 1933, *Staatsblad* n°. 691), maar ten bate van de Rijksmiddelen en wel tot 1 Mei 1939 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).
- g)* Geheven krachtens de wet van 5 October 1934 (*Staatsblad* n°. 528).
- h)* De opbrengst over 1933 betreft f 55 994 044,41 hoofdsom en f 9 439 312,87 aan opeenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 20 opeenten aanvankelijk geheven tot 1 Januari 1934 worden bij de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) verlengd tot 1 Juli 1934. Verder worden geheven 10 opeenten van 1 Januari 1934 tot 1 Januari 1939 (wet van 8 December 1933 *Staatsblad* n°. 663).
- i)* Verhoogd met de 80 opeenten krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663). Voornoemde 80 opeenten zijn bij de wet van 13 September 1935 (*Staatsblad* n°. 548) verlaagd tot 20 opeenten.
- j)* Verlaagd bij de wet van 7 Februari 1929 (*Staatsblad* n°. 37) en verhoogd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25). Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden 10 opeenten geheven, tot 1 Januari 1939.
- k)* De opbrengst over 1933 betreft f 10 267 668,90 hoofdsom en f 1 125 335,77 aan opeenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 15 opeenten worden geheven tot 1 Juli 1934 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).
- l)* De accijns op tabak is verhoogd bij de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 769). Deze verhoging van accijns vervalt met 1 Januari 1939.
- m)* Volgens art. 39 der wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* n°. 464) behoort 30 pct. van de opbrengst der rijwielenbelasting over 1926, 60 pct. van die opbrengst over 1927 en 90 pct. van die over 1928 tot de inkomsten van het Wegenfonds. De opbrengst over de volgende jaren is geheel voor het Wegenfonds c. q. Verkeersfonds bestemd.
- n)* Verhoogd met opeenten (80 resp. 100) krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663). Nader verhoogd met 20 opeenten krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) tot 1939.
- o)* Verhoogd met 20 opeenten krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) tot 1939.
- p)* Verlaagd ingevolge de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 429) welke in werking treedt op 1 Januari 1927 en eerst nà September 1927 haar invloed doet gevoelen in verband met de wijze van invordering van dit middel. Verhoogd met 20 opeenten krachtens de wetten van 20 December 1935 (*Staatsblad* n°. 725) en 28 December 1936 (*Staatsblad* n°. 407) tot 1939.
- q)* De invoerrechten naar de waarde, welke worden geheven krachtens de Tariefwet 1924 (*Staatsblad* n°. 568), laatste-lijk gewijzigd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25), worden met ingang van 1 Januari 1932 verhoogd krachtens de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* n°. 530). Tot versteking der invoerrechten wordt eveneens met ingang van 1 Januari 1932 een bijzonder invoerrecht op benzine geheven (Wet van 19 December 1931, *Staatsblad* n°. 527). De opbrengst over 1933 betreft f 79 751 826,60 hoofdsom en f 16 026 453,92 aan opeenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Betreffende den dienst 1934 moge worden verwezen naar de wetten van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 664), 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691) en 17 Mei 1934 (*Staatsblad* n°. 260). Deze laatste wet is gewijzigd bij de wet van 31 December 1936 (*Staatsblad* n°. 408). Voor wat betreft de diensten 1935 en 1936 moge worden verwezen naar de wet van 28 Juni 1935 (*Staatsblad* n°. 381 — Tariefwet 1934) en de wet van 5 Juni 1936 (*Staatsblad* n°. 400).
- r)* Geheven krachtens de wet van 25 October 1933 (*Staatsblad* n°. 546).
- s)* Met ingang van 1 Augustus 1932 wordt ook statistiekrecht bij in- en uitvoer op postpakketten geheven (wet van 27 Juli 1931, *Staatsblad* n°. 325).
- t)* Geheven krachtens de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 780), tot 1 Januari 1939.
- u)* Krachtens Koninklijk Besluit van 18 October 1935 (*Staatsblad* n°. 612) zijn op grond van de wet van 10 October 1935 (*Staatsblad* n°. 601) de loodsgelden met ingang van 1 November 1935 verlaagd.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich nog eenige mededeelingen te doen omtrent den stand der kas.
De kaspositie was op 15 September jl. als volgt:

Verplichtingen:

Schatkistbiljetten in omloop	f 262 401 000,—
Schatkistpromessen in omloop	3 200 000,—
Uitstand schatkistpapier	f 265 601 000,—
Zilverbons in omloop	1 105 683,—
Schuld op ult. Augustus jl. aan de gemeenten wegens aan haar uit te keeren hoofdsom der personeele belasting, aandeel in de hoofdsom der grondbelasting en der gemeentefondsbelasting, alsmede openten op die belastingen en op de vermogensbelasting	5 604 782,16
Schuld aan Curaçao	1 934 263,44
Schuld aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	77 482 430,35
Schuld aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie	148 449 978,89
Schuld aan de Rijksverzekeringsbank	9 007 336,09
Schuld aan de Rijkspostspaarbank	20 483 226,52
Schuld aan den Postchèque- en girodienst ...	5 465 659,68
Schuld aan de Indische Pensioenfondsen	5 906 118,81
Schuld aan de Staatsmijnen	15 650 000,—
Schuld aan Kamers van Koophandel, Werklozenkassen en andere instellingen	13 117 034,80
	f 569 807 463,74

Vorderingen:

Vordering in rekening-courant op:	
Nederlandsch-Indië	f 10 004 344,03
Suriname	11 854 316,21
Kasvorderingen op het buitenland:	
<i>a.</i> Duitschland:	
Krediet B f 88 237 546,75	
<i>b.</i> Polen (reliefkrediet)	
	247 000,—
<i>c.</i> Oostenrijk (levensmidelen en reliefkrediet)	
	15 878 128,—
Saldo-tegoed der postrekeningen van Rijkscomptabelen	36 622 987,59
Saldo-tegoed van het Rijk bij De Nederlandsche Bank ...	83 468 754,54
Saldo-tegoed van het Rijk bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	635 635,90
Vordering op het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen	4 343 290,15
Vordering op het Staatsmuntbedrijf	148 997,57

Vordering op het Staats- bedrijf der Algemeene Lands- drukkerij	f 152 802,29
Vordering op het Staats- visschershavenbedrijf	278 157,43

Vorderingen op andere in- stellingen	120 000,—
---	-----------

	f 251 991 960,43
--	------------------

	f 817 815 503,28
--	------------------

Op 15 September 1937 waren geen kasgeldleeningen aan de gemeenten verstrekt.

De Minister van Financiën,